

(สำเนา)
เลขรับ ๓๔/๒๕๖๖ วันที่ ๙ ส.ค. ๒๕๖๖
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๙ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น

ข้าพเจ้าและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้มีรายชื่อแนบท้ายนี้ ขอเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ธีญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ ผู้เสนอ
(นายธีญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) พริษฐ์ วัชรสินธุ	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) วรภพ วิริยะโรจน์	ผู้เสนอ
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ)		(นายวรภพ วิริยะโรจน์)	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	
(ลงชื่อ) ปกรณ์วุฒิ อุดมพิพัฒน์สกุล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) วิโรจน์ ลักขณาอดิศร	ผู้เสนอ
(นายปกรณ์วุฒิ อุดมพิพัฒน์สกุล)		(นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร)	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	
(ลงชื่อ) ปารเมศ วิทยารักษ์สรรค์	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ศุภณัฐ มินชัยนันท์	ผู้เสนอ
(นายปารเมศ วิทยารักษ์สรรค์)		(นายศุภณัฐ มินชัยนันท์)	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	
(ลงชื่อ) ธิษะณา ชุณหะวัณ	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล	ผู้เสนอ
(นางสาวธิษะณา ชุณหะวัณ)		(นายสิทธิพล วิบูลย์ธนากุล)	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	
(ลงชื่อ) สุรเชษฐ์ ประวีณวงศ์วุฒิ	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ฉัตร สุภัทรวณิชย์	ผู้เสนอ
(นายสุรเชษฐ์ ประวีณวงศ์วุฒิ)		(นายฉัตร สุภัทรวณิชย์)	
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	

(โปรดพลิก)

(ลงชื่อ) อภิชาติ ศิริสุนทร (นายอภิชาติ ศิริสุนทร) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ศักดินัย นุ่มหนู (นายศักดินัย นุ่มหนู) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) คุณากร มั่นนทีรีย (นายคุณากร มั่นนทีรีย) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) รักชนก ศรีนอก (นางสาวรักชนก ศรีนอก) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) นิติพล ผิวเหมาะ (นายนิติพล ผิวเหมาะ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) คำพอง เทพาคำ (นายคำพอง เทพาคำ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ว่าที่ร้อยตรี สมชาติ เตชถาวรเจริญ (สมชาติ เตชถาวรเจริญ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ชริน วงศ์พันธ์เที่ยง (นายชริน วงศ์พันธ์เที่ยง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ขวาล พลเมืองดี (นายขวาล พลเมืองดี) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) กฤษฎ์หิรัญ เลิศอุฤทธิ์ภักดี (นายกฤษฎ์หิรัญ เลิศอุฤทธิ์ภักดี) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) พิมพ์กาญจน์ กิริติวิราภรณ์ (นางสาวพิมพ์กาญจน์ กิริติวิราภรณ์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) พุธิตา ชัยอนันต์ (นางสาวพุทธิตา ชัยอนันต์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ภัทรพงษ์ สีลาภัทร์ (นายภัทรพงษ์ สีลาภัทร์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) เพชรรัตน์ ใหม่ขมภู (นางสาวเพชรรัตน์ ใหม่ขมภู) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) จิตติกันต์ จิตติพดุมิกุล (นายจิตติกันต์ จิตติพดุมิกุล) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) วุฒิพงศ์ ทองเหลา (นายวุฒิพงศ์ ทองเหลา) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) รัศสสรณ์ นิยะโมสถ (นางสาวรัศสสรณ์ นิยะโมสถ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) การณิก จันทดา (นางสาวการณิก จันทดา) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) วีรนนท์ ฮวดศรี (นายวีรนนท์ ฮวดศรี) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ณ์รัฐฉมิ บัวประทุม (นายณ์รัฐฉมิ บัวประทุม) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) สรพัช ศรีปราชญ์ (นายสรพัช ศรีปราชญ์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) กิตติภณ ปานพรหมมาศ (นายกิตติภณ ปานพรหมมาศ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) จิรัฎฐ์ ทองสุวรรณ (นายจิรัฎฐ์ ทองสุวรรณ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ชุตติพงศ์ พิภพภิญโญ (นายชุตติพงศ์ พิภพภิญโญ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ

(ลงชื่อ) วีรฐ รักเที่ยง (นายวีรฐ รักเที่ยง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) สว่างจิตต์ เลหาะโรจนพันธ์ (นางสว่างจิตต์ เลหาะโรจนพันธ์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ปัญญารัตน์ นันทภูษิตานนท์ (นางปัญญารัตน์ นันทภูษิตานนท์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) วรท ศิริรักษ์ (นายวรท ศิริรักษ์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) คริชฐ์ ปานเนียม (นายคริชฐ์ ปานเนียม) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ฐากร ยะแสง (นายฐากร ยะแสง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ชิชณุพงศ์ ตั้งเมธากุล (นายชิชณุพงศ์ ตั้งเมธากุล) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ภูวิวรรธก์ ใจสำราญ (นายภูวิวรรธก์ ใจสำราญ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ฌกร ชารีพันธ์ (นายฌกร ชารีพันธ์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) สรวีย์ ศุภปณิตา (นายสรวีย์ ศุภปณิตา) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) อธิพิล ชลธราศิริ (นายอธิพิล ชลธราศิริ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ศศินันท์ ธรรมนิฐินันท์ (นางสาวศศินันท์ ธรรมนิฐินันท์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ปรีติ เจริญศิลป์ (นายปรีติ เจริญศิลป์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) เกียรติคุณ ต้นยาง (นายเกียรติคุณ ต้นยาง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) เขตวัน เตือประโคน (นายเขตวัน เตือประโคน) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) นพดล ทิพยชล (นายนพดล ทิพยชล) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) อนุสรณ์ แก้ววิเชียร (นายอนุสรณ์ แก้ววิเชียร) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) เจษฎา ดนตรีเสนาะ (นายเจษฎา ดนตรีเสนาะ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ตรัยวรรณ อิ่มใจ (นายตรัยวรรณ อิ่มใจ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) เชีย จำปาทอง (นายเชีย จำปาทอง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ธีร์จชัย พันธุมาศ (นายธีร์จชัย พันธุมาศ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) สิริลภัส กองตระการ (นางสาวสิริลภัส กองตระการ) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ
(ลงชื่อ) ศนิवार บัวบาน (นางสาวศนิवार บัวบาน) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ) ชุติมา คชพันธ์ (นางสาวชุติมา คชพันธ์) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	ผู้เสนอ

(ลงชื่อ)	จุลพงศ์ อยู่เกษ	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	ณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ	ผู้เสนอ
	(นายจุลพงศ์ อยู่เกษ)			(นายณัฐพงษ์ เรืองปัญญาวุฒิ)	
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล			สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	
(ลงชื่อ)	ทิพา ปวีณาเสถียร	ผู้เสนอ	(ลงชื่อ)	กนต์พงษ์ ประยูรศักดิ์	ผู้เสนอ
	(นางทิพา ปวีณาเสถียร)			(นายกนต์พงษ์ ประยูรศักดิ์)	
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล			สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล	
	(ลงชื่อ)	เอกราช อุดมอำนวย		ผู้เสนอ	
		(นายเอกราช อุดมอำนวย)			
		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล			

สำเนาถูกต้อง

(นายสมิทธิชัย จันทรเพ็ญ)
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานระเบียบวาระ
สำนักการประชุม

มาตี พิมพ์
แทน
ตรวจ

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยัง กำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไข ลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง(มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใต้ที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่มีคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และมาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และบรรพ ๖ มรดกแล้ว ก็ให้สามารถกระทำได้

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิสำเนาของคู่สมรส อายุความสัมพันธ์เรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง และ
พาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้
ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๓ ภูมิลำเนาของคู่สมรส ได้แก่ถิ่นที่อยู่คู่สมรสอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส เว้นแต่คู่
สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาแยกต่างหากจากกัน”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้
ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายใน
หนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การสมรส
สิ้นสุดลง”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้นแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลามิควรรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๘ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริต และตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๕ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๖ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะ กำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือ เสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๔ ทริพย์สินระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๔ ทริพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พหณชย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมีได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทริพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทริพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทริพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็น คู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วัน ที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๐ ทริพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็น สินสมรส”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศลเพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าวให้ถือว่า เป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่สภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่า จะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๓) มีหนี้สินส่วนตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหน้าที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(๑) หน้าที่เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(๒) หน้าที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หน้าที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(๔) หน้าที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสนับแต่วันศาลพิพากษาให้ล้มละลายนับแต่วันศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๕ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วเวลาสมรส”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุกการะเลียงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันทคูชีวิต เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิม หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิม อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้า

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสมาค่านึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรสสมัคใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุกการะเลียงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรส ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสมาค่านึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้น มีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันทคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดค้นบ่อนทำลายที่ทำได้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดพันซ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตน โดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส

แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”

มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาลในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา ๖๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๔๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๕๔๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิ หน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

มาตรา ๖๗ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

มาตรา ๖๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๙ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

เมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบ

มาตรา ๗๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี
อำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และ ในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิด ความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญ

(๑) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และ ลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๔๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้ (ร่างมาตรา ๓ - ๔)

(๒) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และ มาตรา ๑๔๖๐) (ร่างมาตรา ๕ - มาตรา ๒๐)

(ก) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่และการได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายระหว่างคู่สมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓) (ร่างมาตรา ๒๑ - ๒๔)

(ข) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๕ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันได้ทำการสมรสกัน (ร่างมาตรา ๒๕)

(ค) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และ มาตรา ๑๔๙๓) (ร่างมาตรา ๒๖ - ๔๘)

(ง) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘) (ร่างมาตรา ๔๙ - ๖๔)

(จ) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒) (ร่างมาตรา ๖๕)

(ฉ) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดก ถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำ ฆาตมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ฆ่านั้น เป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓)) (ร่างมาตรา ๖๖)

(ช) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)) (ร่างมาตรา ๖๗)

(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมเนียมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘) (ร่างมาตรา ๖๘)

(๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามภริยา สามภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส (ร่างมาตรา ๖๙)

(๑๒) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๐)

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

โดย

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บทสรุป

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่เสนอโดยนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติในทำนองเดียวกันมาแล้วของสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ จำนวน ๒ ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ได้รับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ) เป็นผู้เสนอทั้ง ๒ ฉบับ และได้มีการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ เพื่อพิจารณาในวาระที่สองต่อไป ในการนี้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบจึงทำให้ตกไป เนื่องจากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนการรับฟังความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

๑. การกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามจึงควรมีสสิทธินั้นและสมรสกันที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งใช้ชีวิตคู่กันได้เหมือนคู่สมรสชายหญิง และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และตามหลักสิทธิมนุษยชนทุกคนที่ควรจะมีสิทธิเลือกที่จะรักและใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่นำเพศมาแบ่งแยก และสอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งเป็นการปรับให้กฎหมายมีความทันสมัยเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

๒. การกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปีบริบูรณ์ ถือว่าบุคคลนั้นมีวุฒิภาวะและเหมาะสมแล้ว รวมทั้งมีความคิด มีความรับผิดชอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปีบริบูรณ์ ควรจะปรับอายุการสมรสได้ต้องอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ซึ่งบรรลุนิติภาวะที่จะถือว่าวุฒิภาวะในด้านต่าง ๆ แล้ว และจะไม่ถูกชักจูงหรือถูกบังคับได้

๓. การบัญญัติ โดยใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้คำว่า “คู่สมรส” ครอบคลุมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ความเสมอภาค และเท่าเทียมในสังคมโดยไม่แบ่งแยก ซึ่งคำว่า “สามีและภรรยา” เป็นคำระบุคำนำหน้านามที่ผูกอยู่กับเพศสภาพตามเพศกำเนิดเท่านั้น แต่เมื่อนำมาใช้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศถือว่าเป็นการกีดกันหรือแสดงการปฏิเสธการยอมรับบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเพศสภาพตามเพศกำเนิด

๔. การบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้คู่สมรสเพศเดียวกันได้รับการยอมรับและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวเหมือนกับคู่สมรสชายหญิงที่สามารถกระทำได้ นอกจากนี้คู่สมรสเพศเดียวกันมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นได้ด้วยตลอดจนหนี้สินร่วมกันของคู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย

๕ การบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับสามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส ที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เพื่อให้คู่สมรสเพศเดียวกันได้รับสิทธิอย่างเดียวกันกับคู่สมรสชายหญิงทุกประการ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา ภาษี เป็นต้น

๖. การกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่ โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต เพื่อให้มีสิทธิในการรับมรดกไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันและมรดกของ คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมายในฐานะทายาทโดยธรรม รวมทั้งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่สมรสและทายาทเช่นเดียวกันกับคู่สมรสชายหญิงทุกประการ อีกทั้งเพื่อมิให้มีการฟ้องร้องที่ไม่เป็นธรรมจากญาติของผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นคู่สมรสเพศเดียวกัน

๗. การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส เพื่อให้กฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ปรับให้เข้ากับบริบทต่อสังคมในทุกมิติและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อลดการเลือกปฏิบัติทางกฎหมายในอนาคต อีกทั้งสามารถทราบผลได้ว่าตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดผลเสียหรือไม่อย่างไรที่จะนำแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงต่อไป

๘. การกำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และ บรรพ ๖ มรดกแล้ว ก็ให้สามารถกระทำได้ เพื่อให้ปรับกฎหมายให้สอดคล้องกันและทบทวนปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า รวมทั้งเพื่อสร้างความเท่าเทียมกับคู่สมรสชายหญิงอย่างรอบด้าน และลดการเลือกปฏิบัติในสังคม

๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น สำคัญในการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมในบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ ถึงหมวด ๖ แต่ไม่ได้มีการแก้ไขในลักษณะ ๒ บิดามารดากับบุตร ซึ่งอาจจะต้องมีการแก้ไขในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในครั้งนี้ เช่น ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีบุตรโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ด้านศาสนาที่มีหลักคำสอนหรือความเชื่อที่แตกต่างกัน โดยศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ยังคงไม่ยอมรับการสมรสของคู่สมรสเพศเดียวกัน

สารบัญ

หน้า

บทสรุป	ก
สารบัญ	ค
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ	๑-๑
๑ ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	๑-๑
๒. หลักการและเหตุผล	๑-๑
๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ	๑-๒
ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	๒-๑
๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น	๒-๑
๒. ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติ	๒-๔
๓. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ	๒-๒๗
๔. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	๒-๒๗
๕. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น	๒-๒๘
๖. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น	๒-๒๙
ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ	๓-๑
๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ	๓-๑
๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ	๓-๑
๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ	๓-๑
๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น	๓-๒
๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย	๓-๒
๖. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (CORRUPTION)	๓-๓
๗. การกำหนดให้มีระบบอนุญาตอนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่	๓-๓
๘. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ	๓-๓
๙. บทกำหนดโทษ	๓-๓
ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ	๔-๑

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์
วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

กฎหมายใหม่

แก้ไขเพิ่มเติม

ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภาค (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๓ ความสัมพันธ์ ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไข เพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สิน หลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติม บรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐

มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่มีคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัด มิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาด จากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และมาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วย หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับ เพศสภาพของคู่สมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจาก การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และ บรรพ ๖ มรดกแล้วก็ให้สามารถกระทำได้

๒.๒ เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของ กลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถ ก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิลำเนาของ คู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและ หนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการ ทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นายชัยวัฒน์ กมลวงค์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิภานาของคู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

(๑) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภานา (มาตรา ๔๓) และ ลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้ (ร่างมาตรา ๓-๔)

(๒) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐) (ร่างมาตรา ๕ - มาตรา ๒๐)

(๓) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่ และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างคู่สมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๕๖๑ มาตรา ๑๕๖๒ และมาตรา ๑๕๖๓) (ร่างมาตรา ๒๑-๒๔)

(๔) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันได้ทำการสมรสกัน (ร่างมาตรา ๒๕)

(๕) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๕๖๕ มาตรา ๑๕๖๙ มาตรา ๑๕๗๐ มาตรา ๑๕๗๕ มาตรา ๑๕๗๖ มาตรา ๑๕๗๖/๑ มาตรา ๑๕๗๗ มาตรา ๑๕๗๙ มาตรา ๑๕๘๑

มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และ มาตรา ๑๔๙๓) (ร่างมาตรา ๒๖-๔๘)

(๖) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วยการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอน การสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทน ค่าอุปการะเลี้ยงดู หลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และ มาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘) (ร่างมาตรา ๔๙ - ๖๔)

(๗) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวล และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติม มาตรา ๑๕๙๘/๔๒) (ร่างมาตรา ๖๕)

(๘) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณีผู้รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือ ถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓)) (ร่างมาตรา ๖๖)

(๙) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่ง ในทรัพย์สิน ระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอม ทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับ แห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)) (ร่างมาตรา ๖๗)

(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณีคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมเนียมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘) (ร่างมาตรา ๖๘)

(๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วย หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับ
เพศสภาพของคู่สมรส (ร่างมาตรา ๖๙)

(๑๒) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
(ร่างมาตรา ๗๐)

๒. ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๔๓ ฎีกลำเนาของสามีและภริยา ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ซึ่งสามีและภริยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา เว้นแต่สามีหรือภริยาได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีฎีกลำเนาแยกต่างหากจากกัน</p>	<p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ฎีกลำเนาของสามีและภริยาคู่สมรส ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ที่สามีและภริยาคู่สมรสอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาฉันคู่สมรส เว้นแต่สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีฎีกลำเนาแยกต่างหากจากกัน”</p>
<p>มาตรา ๑๙๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยา ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง</p>	<p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๓/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๙๓/๒๒ อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างสามีภริยาคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง”</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว</p>	<p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่ง ของมาตรา ๑๔๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงบุคคลและบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว”</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง</p>	<p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงผู้รับหมั้นนั้น</p> <p>เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิงผู้รับหมั้น</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	<p>สินสอดเป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่าย<u>ชายผู้หมั้น</u>ให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่าย<u>หญิงผู้รับหมั้น</u> แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>ยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>หรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่าย<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>ต้องรับผิดชอบ ทำให้<u>ชายผู้หมั้น</u>ไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับ<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>นั้น ฝ่าย<u>ชายผู้หมั้น</u>เรียกสินสอดคืนได้</p> <p>ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p>
<p>มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่าย<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>เป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่าย<u>ชายผู้หมั้น</u>ด้วย”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นบิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มี</p>	<p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่ง<u>ชายหรือหญิง</u>บุคคลหรือบุคคลนั้น</p> <p>(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร</p> <p>(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทาง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>การสมรส</p> <p>ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้</p>	<p>ทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส</p> <p>ในกรณีที่<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>เป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>นั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>พึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>นั้นก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย</p>	<p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่า<u>ชายหรือหญิงผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้น</u>ตาย <u>หญิงหรือฝ่ายหญิงผู้รับหมั้น</u>ไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่าย<u>ชายผู้หมั้น</u>”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิง คู่หมั้นทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่<u>หญิงคู่หมั้นผู้รับหมั้น</u>ทำให้<u>ชายผู้หมั้น</u>ไม่สมควรสมรสกับ<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>นั้น <u>ชายผู้หมั้น</u>มีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>คืนของหมั้นแก่<u>ชายผู้หมั้น</u>”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชาย คู่หมั้นทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย</p>	<p>มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่<u>ชายคู่หมั้นผู้หมั้น</u>ทำให้<u>หญิงผู้รับหมั้น</u>ไม่สมควรสมรสกับ<u>ชายผู้หมั้น</u>นั้น <u>หญิงผู้รับหมั้น</u>มีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่<u>ชายผู้หมั้น</u>”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๔๔๕ ชายคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หมั้นโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงได้หมั้นกับชายคู่หมั้นนั้นแล้วได้ เมื่อชายคู่หมั้นได้บอกเลิกสัญญาหมั้นตามมาตรา ๑๔๔๒ แล้ว</p>	<p>มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๕ ชายคู่หมั้นบุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๖ ชายคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราหญิงคู่หมั้นโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงได้หมั้นแล้วได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น</p>	<p>มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๖ ชายคู่หมั้นบุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๗/๑ วรรคสาม สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายหรือหญิงคู่หมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว</p>	<p>มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสาม ของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ ชายคู่หมั้นผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”</p>
<p>มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีที่มีเหตุอัน</p>	<p>มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อ ชายและหญิงบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุ สิบเจ็ดสิบแปดปี</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
สมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้	ปรับปรุงแล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”
มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ	มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้า ชายหรือหญิง บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”
มาตรา ๑๔๕๐ ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่	มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕๐ ชายหรือหญิง บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”
มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ดินมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้	มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ดินมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”
มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย	มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อ ชายหรือหญิง บุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”
มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตราย	มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะ ชายหรือหญิง บุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>ใกล้ความตายหรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว</p>	<p>ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”</p>
<p>หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา</p>	<p>มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน “หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาคู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๑ สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน</p>	<p>มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๑ สามีภริยาคู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาคู่สมรส สามีภริยาคู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่สามีภริยาไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามีหรือภริยาฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับ</p>	<p>มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่สามีภริยาคู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามี</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>อันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้</p>	<p>หรือ ภริยา คู่สมรส ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉัน สามีภริยา คู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้</p>	<p>มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามี คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”</p>
<p>หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p>	<p>มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่าง สามีภริยา คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าสามีภริยามีได้ทำสัญญากันในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้</p>	<p>มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้า สามีภริยา คู่สมรสมีได้ทำสัญญากันในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่าง สามีภริยา คู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากัน</p>	<p>มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่ สามีภริยา คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็น สามีภริยา คู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
อยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต	เป็น <u>สามีภริยา</u> คู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่ขาดจากการเป็น <u>สามีภริยา</u> คู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”
มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส	มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่าง <u>สามีภริยา</u> คู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”
มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้	มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของร่วมกันในเอกสารนั้นก็ได้”
มาตรา ๑๔๗๖ สามีและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนองซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ (๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัยสิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (๔) ให้กู้ยืมเงิน	มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๗๖ <u>สามีและภริยา</u> คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ (๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ (๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี (๔) ให้กู้ยืมเงิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศลเพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(๖) ประณีประนอมยอมความ</p> <p>(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p> <p>การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง สามีหรือภริยาจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง</p>	<p>(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา</p> <p>(๖) ประณีประนอมยอมความ</p> <p>(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย</p> <p>(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล</p> <p>การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง <u>สามีหรือภริยา</u>จัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”</p>
<p>มาตรา ๑๔๗๖/๑ สามีและภริยาจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส</p>	<p>มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๖/๑ <u>สามีและภริยา</u>จะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๗๗ สามีภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน</p>	<p>มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๗ <u>สามีภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าวให้ถือว่าเป็นหนี้ที่<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่สามีหรือภริยากระทำซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกันและถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ</p>	<p>มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกันและถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๑ สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้</p>	<p>มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๑ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ยอมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p> <p>ถ้าสามีหรือภริยาจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้</p>	<p>มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ยอมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p> <p>ถ้า <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”</p>
	<p>มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่สามีหรือภริยา มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวถ้าสามีหรือภริยาจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้</p>	<p>“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้า <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็น ได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลียงคู่อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส</p>	<p>มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้า <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส</p> <p>(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด</p> <p>(๒) ไม่อุปการะเลียงคู่อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส</p> <p>(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของสามีหรือภริยาตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้</p>	<p>มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
	จัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”
<p>มาตรา ๑๔๘๕ สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า</p>	<p>มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๕ <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอหรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส</p>	<p>มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อ<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างสามีภริยาตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยาฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดู</p>	<p>มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็น<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่าง<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยา<u>คู่สมรส</u>ฟ้องร้องกันเอง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
และค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล	ได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียม ที่ยังมีได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”
<p>มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าสามีหรือภริยาต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น</p>	<p>มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้า<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อน หรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย</p>	<p>มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้า<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวการอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน</p> <p>(๔) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวแต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน</p>	<p>มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) หนี้เกี่ยวแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัถภาพ</p> <p>(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส</p> <p>(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่ง<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสทำด้วยกัน</p> <p>(๔) หนี้ที่<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น</p>	<p>ให้สัตยาบัน”</p> <p>มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้า <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สิ้นสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรส ตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือภริยา และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นและสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของสามีและภริยาฝ่ายละครึ่ง</p>	<p>มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรส ได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของ <u>สามีและภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อสามีหรือภริยาร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าภริยาหรือสามีคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว</p>	<p>มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อ <u>สามีหรือภริยา</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้า <u>ภริยาหรือสามี</u> คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม</p>	<p>เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะ สามีหรือภริยา คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยาต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน</p>	<p>มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยา คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา</p>	<p>มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่าง สามีภริยา คู่สมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่</p>	<p>มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ</p> <p>การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ ชายหรือหญิง บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p> ฯลฯ ฯลฯ</p>	<p>ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”</p> <p> ฯลฯ ฯลฯ</p>
<p>มาตรา ๑๕๐๔ วรรคสอง ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส</p>	<p>มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจน ชายหญิง บุคคลมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อ หญิง บุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่า การสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”</p>
<p>มาตรา ๑๕๐๘ วรรคสอง ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๙ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย</p>	<p>มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๙ ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”</p>
<p>มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว</p>	<p>มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อ สามีและภริยา คู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”</p>
	<p>มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่ง</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่น ฉันทริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่น เป็นอาจฉน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๒) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทริยามาคำนึงประกอบ</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๓) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกาย หรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๑) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย</p>	<p>และพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันทริยา เป็นชู้หรือมีชู้ ร่วมประเวณีกับผู้อื่น เป็นอาจฉน หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจฉน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๒) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง</p> <p>(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง</p> <p>(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็น<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ</p> <p>(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันทริยามาคำนึงประกอบ</p> <p>อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๓) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๑) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>หรือเดือนร้อนกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๒) สามีและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญหรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๖) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๗) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๘) สามีหรือภริยาผิดทณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๙) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่งและโรคนี้อาจจะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๑๐) สามีหรือภริยามีสภาพแห่งกายทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p>	<p>การกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำ ความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๔/๒) <u>สามีและภริยา</u>คู่สมรสสมัครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๕) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๖) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็น<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉัน<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสมาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๗) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๘) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้</p> <p>(๙) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคนี้อาจจะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้</p> <p>(๑๐) <u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใด</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
	ฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้ <u>สามีหรือภริยา</u> นั้นไม่อาจร่วมประเวณีหรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาลอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”
<p>มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าสามีหรือภริยาแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้นถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้</p>	<p>มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้า<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้น จะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้</p> <p>ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของ<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉัน<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้สามีภริยาทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด</p>	<p>มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอมให้<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม</p>	<p>มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้า<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสหย่า</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าสามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด</p>	<p>โดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่า สามีภริยาคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”</p>
<p>มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น</p> <p>สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในการทำงานของคู่สามีภรรยาได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในการทำงานของคู่สามีภรรยาได้</p> <p>ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้</p>	<p>มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น สามีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในการทำงานของประพตติคู่สามีภรรยาได้ และภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในการทำงานของประพตติคู่สามีภรรยาได้</p> <p>ถ้าสามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยาและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร</p>	<p>มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยาคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา</p> <p>แต่ในระหว่างสามีภริยา</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า</p>	<p>มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส</p> <p>แต่ในระหว่าง<u>สามีภริยา</u>คู่สมรส</p> <p>(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของ<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า</p> <p>(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่าง<u>สามีภริยา</u>คู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”</p>
<p>มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน</p>	<p>มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้<u>ชายและหญิง</u>คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่ไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)</p>	<p>มาตรา ๖๒ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนที่ไร้ความสามารถและ<u>ภริยาหรือสามี</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)</p>
<p>มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนที่ไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือ</p>	<p>มาตรา ๖๓ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้<u>สามีหรือภริยา</u>คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนที่ไร้ความสามารถ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>บุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาลในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้</p>	<p>และศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”</p>
<p>มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตรา ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี</p>	<p>มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง <u>สามีภริยา</u> คู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตร นั้นย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตรา ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี</p>
<p>-</p>	<p>มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๙๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์</p> <p>“มาตรา ๑๕๙๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบตามประมวลกฎหมายนี้ มีสิทธิ หน้าที่ ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”</p>
<p>มาตรา ๑๖๐๖ (๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง</p>	<p>มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็น <u>สามีภริยา</u> คู่สมรส หรือ ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”</p>
	<p>มาตรา ๖๗ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความ</p>

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p>มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้</p> <p>(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น</p>	<p>ต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๕ ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นให้เป็นไปดังนี้</p> <p>(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่าง สามีภริยาคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”</p>
<p>มาตรา ๑๖๒๘ สามีภริยาที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน</p>	<p>มาตรา ๖๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๑๖๒๘ สามีภริยาคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”</p>

๓. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่

๑. กระทรวงมหาดไทย
๒. กระทรวงยุติธรรม
๓. กระทรวงการต่างประเทศ
๔. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๕. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. สำนักงานศาลยุติธรรม
๗. ประชาชนทั่วไป

๔. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

๑. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย

๒. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปีบริบูรณ์

๓. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติ โดยใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๔. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกันกับสามีภรรยา หรือสามี หรือภรรยา หรือคู่สมรส ที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

๖. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต

๗. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภรรยา สามีภรรยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

๘. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และ บรรพ ๖ มรดกแล้วก็ให้สามารถกระทำได้

๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๕. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ กรอบระยะเวลาดำเนินการสำหรับการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและ วิเคราะห์ ผลกระทบ จำนวน ๔๒ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖

๕.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภาและส่งประเด็นไปรับฟังความคิดเห็นจากผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

(๑.๑) ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๖ รวมระยะเวลา จำนวน ๓๐ วัน

(๑.๒) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

(๑.๓) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

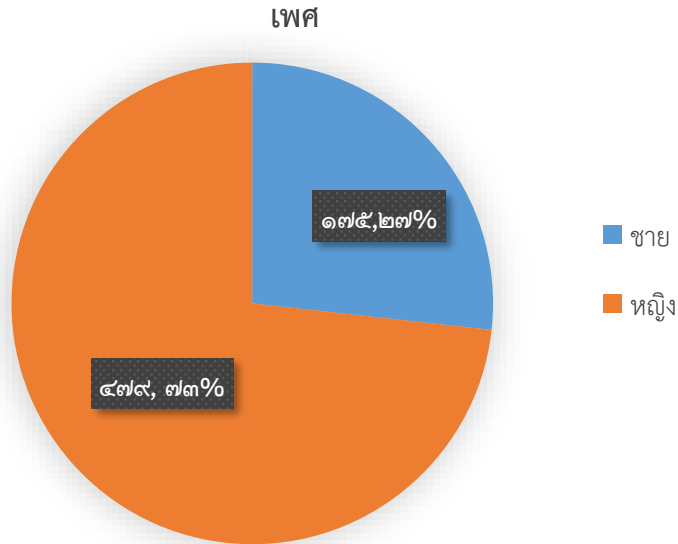
- ๑) ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ๒) ปลัดกระทรวงยุติธรรม
- ๓) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
- ๔) ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๕) เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๖) เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

๖. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

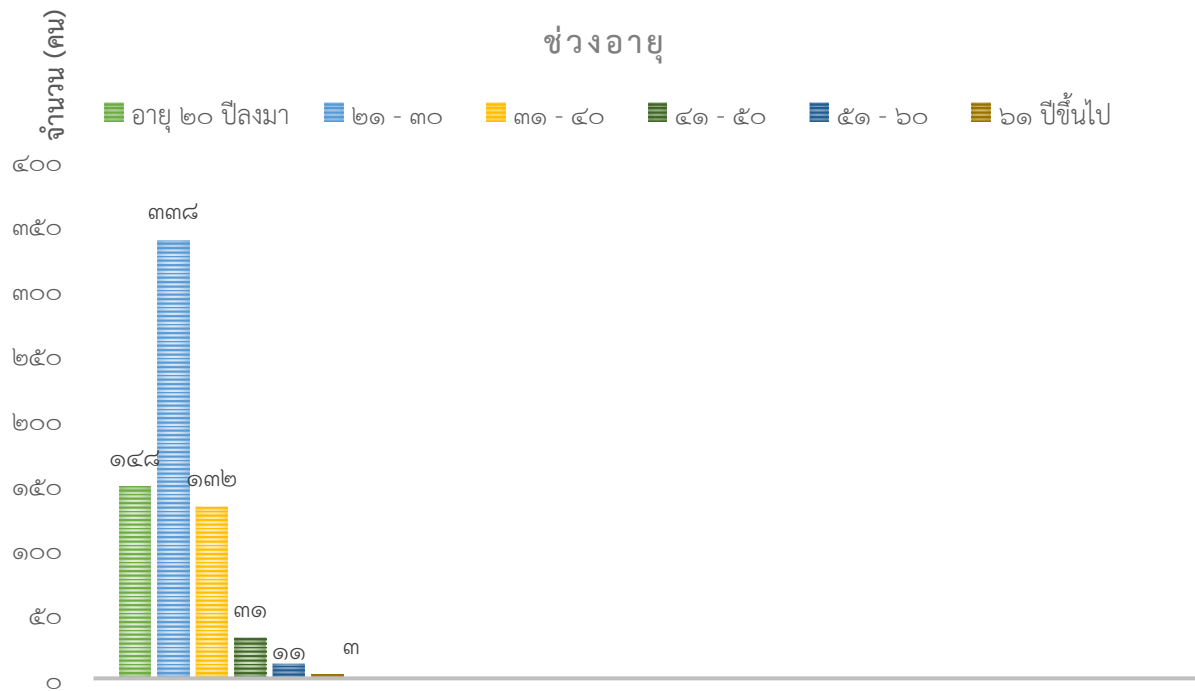
๖.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

(๑) จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th โดยมีผู้เข้าชมจำนวน ๒๙,๓๐๗.คน และมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๖๗๔.คน

๑) เพศ

๒) ช่วงอายุ

๓) ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า (จำนวน ๘ คน)
- มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. (จำนวน ๑๒๕ คน)
- ปริญญาตรี (จำนวน ๔๓๖ คน)
- สูงกว่าปริญญาตรี (จำนวน ๙๒ คน)

๔. อาชีพ

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (จำนวน ๙๙ คน)
- ข้าราชการบำนาญ (จำนวน ๒ คน)
- ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว (จำนวน ๘๕ คน)
- เกษตรกร (จำนวน ๔ คน)
- รับจ้าง (จำนวน ๑๒๐ คน)
- นักเรียน/นักศึกษา (จำนวน ๒๕๔ คน)
- อื่น ๆ โปรตระบุ (จำนวน ๙๖ คน)

๕. ท่านเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัตินี้ในฐานะใด

- กระทรวงมหาดไทย (จำนวน ๙ คน)
- กระทรวงยุติธรรม (จำนวน ๑ คน)
- กระทรวงการต่างประเทศ (จำนวน ๐ คน)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (จำนวน ๑ คน)
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (จำนวน ๓ คน)
- สำนักงานศาลยุติธรรม (จำนวน ๖ คน)
- ประชาชนทั่วไป (จำนวน ๖๔๓ คน)

(๒) จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ที่ได้แสดงความคิดเห็นมี จำนวน ๑ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม

๖.๒ ผลการรับฟังความคิดเห็น

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๖๐ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๓ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๔ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม - กรอบความคิดที่ว่าเพศตรงข้ามเท่านั้นที่จะสมรสกันได้ เป็นแนวความคิดที่ล้าหลังและต้องการยอมรับว่าปัจจุบันไม่ได้มีแค่สองเพศ จึงต้องกำหนดให้คนที่รักกันก็ควรมีสิทธิหมั้นและสมรสกัน รวมทั้งใช้ชีวิตคู่กันได้เหมือนคู่รักต่างเพศ 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทุกคนควรได้รับสิทธิที่ครอบคลุมและเทียบเท่ากับชายหญิงไม่ว่าจะเป็นการหมั้น การสมรส การรับมรดก การรับรองในการรักษาพยาบาลหรือการรับบุตรบุญธรรม เพราะการเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้แตกต่างหรือสร้างค่านิยมผิด ๆ ให้สังคม แต่เป็นสิทธิที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศควรจะได้รับตั้งนานแล้ว - การจำกัดให้การสมรสและการหมั้นทำได้เฉพาะ “ชาย-หญิง” เป็นการกีดกันคนหลายกลุ่มทั้งที่เป็นสิทธิที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน - การที่เพศเดียวกันไม่สามารถสมรสกันได้ถือเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อผู้คนในสังคม - การมีครอบครัวและเลือกคู่สมรสของตนเองควรเป็นสิทธิที่เท่าเทียมของทุกคนและทุกเพศ - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ - -การให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ไม่ได้ทำให้รัฐเสียหายหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น - -ก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนควรจะได้รับตั้งแต่แรกเกิด - -คนทุกคนควรมีสิทธิเท่ากัน ถ้าคู่รักชายหญิงมีสิทธิปกติ คู่รักอื่น ๆ ก็ควรมีเช่นเดียวกัน - คนรักกันควรมีสิทธิซึ่งกันและกันเหมือนคู่สามีภรรยา ไม่ว่าจะเพศไหนเมื่อเป็นคู่สมรสกันแล้วก็ต้องมีสิทธิโดยชอบธรรม อย่างเช่น ชื้อบ้านทำธุรกิจร่วมกันหรือการจัดการตอนป่วย หรือหลังตาย หรือมรดกต่าง ๆ - คนเราต้องเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งเพศ - คนเรารักกันไม่จำเป็นต้องมีเพศมาจำกัด - ควรเปิดรับให้ทุกเพศหรือเพศเดียวกันได้สมรสกัน ไม่ควรมีเพศไหนโดยจะแบ่งแยกและถูกมองว่าแปลกหรือแตกต่าง 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - -ควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ควรจะมีสิทธิเลือกที่จะรักและใช้ชีวิตร่วมกับคนที่รัก โดยไม่นำเพศมาเป็นตัวแบ่งแยก - ความเท่าเทียมและรองรับความหลากหลายทางเพศสภาพ - ความเท่าเทียมในการสร้างครอบครัว โดยไม่กำหนดเพศเป็นสิทธิที่ทุก ๆ คนสมควรจะได้รับ - คู่รักเพศเดียวกันไม่ควรถูกจำกัดเรื่องการสมรส - ชายหญิง ทอม ดี กระเทยและอื่น ๆ ต่างเสียภาษีกันทุกคน ต้องได้รับสิทธิ ความยุติธรรม เสมอภาพทุก ๆ อย่างเท่า ๆ กัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ทุกคนควรมีสิทธิในการหมั้นสมรสเท่ากันไม่ว่าจะเป็นเพศใด - ทุกคนต้องมีสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะความเป็นมนุษย์ - ทุกคนมีสิทธิความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศ - ทุกคนอยากอยู่ ใช้ชีวิต ร่วมตัดสินใจ และมีสิทธิในทางกฎหมายกับคนรัก ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม และทุกเพศ ทุกคู่ ควรมีสิทธิเท่าเทียมกันกฎหมายสมรสเดียวกันโดยไม่แบ่งแยก - ทุกคนเป็นคนเท่ากันและมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้กฎหมายนี้เหมือนกับคู่รักชายหญิงเช่นกัน - ทุกคนเป็นคนเหมือนกันควรได้รับสิทธิในการสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย คนที่เรารักไม่ว่าจะเพศไหนควรได้สิทธิสวัสดิการต่าง ๆ เหมือนกับชายหญิงที่รักกันและสมรสกัน - ทุกคนในประเทศไทยควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะชอบเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้าม - ทุกคนไม่ว่าใครหรือเพศไหนก็สมควรได้หมั้นและสมรสกันกับคนที่ตัวเองรัก - บุคคลควรมีอิสระในการสมรสตามรัฐธรรมนูญ ไม่ควรถูกจำกัดสิทธิด้วยลักษณะของจารีตประเพณีที่อนุญาตเพียงชายและหญิงเท่านั้น 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - บุคคลเพศเดียวกันก็เป็นประชาชนคนไทยควรมีสติที่หมั่นหมายและแต่งงานกันเหมือนอย่างที่ตั้งงานกับคนต่างเพศได้ - บุคคลเพศเดียวกันคือบุคคลทั่วไป ควรที่จะได้รับสิทธิสามารถหมั้นและสมรสได้ตามกฎหมาย - บุคคลเพศเดียวกันมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การใช้ชีวิตร่วมไม่ต่างจากบุคคลต่างเพศ - การกำหนดให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมายจะสอดคล้องกับความเป็นจริง เป็นการปรับให้กฎหมายมีความทันสมัยเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน - ตัดสินใจสมรสกันเองได้โดยมีกฎหมายรองรับอย่างบุคคลทุกคนพึงมี - มนุษย์ควรมีเสรีในการสมรส โดยไม่ขึ้นกับเพศสภาพ - มนุษย์พึงมีสิทธิ เสรีภาพ และเท่าเทียมกันทุกคน - สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของคู่สมรส ไม่ควรถูกกำหนดด้วยเพศสภาพ แคชชายและหญิงเพียงเท่านั้น คนทุกคนควรได้รับสิทธิประโยชน์ที่กฎหมายรองรับอย่างเท่าเทียมตามหลักความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ - สิทธิในการสมรสไม่ควรจำกัดแค่เฉพาะชายและหญิงตามเพศกำเนิด - สิทธิในมนุษย์ชนมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะต่างหรือเพศเดียวกัน - สิทธิต่าง ๆ ที่ ควรได้รับตามบทบาทของคู่สมรสไม่ควรกำหนดโดยเพศ - เป็นคนเหมือนกันกับเพศชาย เพศหญิง สิทธิต้องเท่ากันทุกอย่าง คนทุกคนไม่ว่าเพศใดต้องสมรสได้ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ สร้างครอบครัว มีบุตรสามารถใช้สิทธิประโยชน์ของกันและกันได้เหมือนชายหญิงทั่วไป - เป็นความสมัครใจและข้อผูกพันระหว่างบุคคลต่อบุคคล เรื่องเพศ เพศกำเนิด เพศวิถี ไม่ควรเป็นเรื่องที่นำมาเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นใครในผืนแผ่นดินนี้ 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>ควรถูกควบคุมด้วยกฎหมายเดียวกัน ส่วนเรื่องใครจะรักกัน จะสมรสหรือหมั้นกันด้วยเหตุผลใดไม่ใช่เรื่องที่กฎหมายควรเข้าไปยุ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลสองบุคคลและได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย - เป็นสิทธิของประชาชนทุกคน สามารถลดการถูกกดทับทางสังคมได้ - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องได้รับและไม่มีใครเสียผลประโยชน์ มีแต่ได้รับประโยชน์ในฐานะประชาชนคนหนึ่งเหมือนกับประชาชนคนอื่น ๆ ในประเทศ - เป็นสิทธิที่ประชาชนควรได้รับอย่างเสมอภาคและแสดงการพัฒนาของประเทศ - เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคน ทุกประเทศ ทุกชาติพันธุ์ ควรจะได้รับ การมีข้อกำหนด ข้อห้ามทางศาสนาหรือกลุ่มสมาคมนั้นเป็นกฎส่วนของกลุ่มนั้น ๆ กฎหมายของประเทศควรคำนึงถึงประชาชนทุกคนทำไมเราต้องคงไว้ซึ่งกฎที่ใครตั้งไว้ก็ไม่รู้เมื่อเป็นร้อยเป็นพันปีมาแล้ว ถ้าในปัจจุบันมันสร้างความทุกข์ให้แก่คนกลุ่มหนึ่งทำให้พวกเขาไม่สามารถเป็นคู่สมรสกันได้ตามกฎหมายทั้ง ๆ ที่เขาก็อีกกันเหมือนกับคู่หญิงชาย และที่สำคัญคือการให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมายก็ไม่ได้เป็นการลิดรอนสิทธิของคนอื่นแต่อย่างใดด้วย ส่วนเรื่องที่บางคนนั้นกลัวว่าการให้สมรสเท่าเทียมจะทำให้การมีบุตรของประชาชนยิ่งน้อยลง ปัญหานั้นไม่น่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสมรสเท่าเทียมแต่อย่างใด เพราะตามปกติแล้วถ้าบุคคลนั้นเขาไม่ได้รักชอบเพศตรงข้าม เขาก็คงไม่แต่งงานหรือมีลูกเพราะเขาไม่ได้รักบุคคลที่เป็นเพศตรงข้ามอยู่แล้ว และการทำให้ประชาชนได้มีความสุขตามที่ตัวเองอยากเป็น ก็เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต และประสิทธิภาพของประชาชน สุดท้ายจะเป็นประโยชน์ให้แก่ทุกคนและประเทศ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและเป็นสิทธิ ส่วนบุคคล รวมทั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิ ที่พึงได้รับ - เพศสภาพไม่มีความเกี่ยวข้องกับการที่จะ สามารถหมั้นและสมรสกันได้ตามกฎหมาย - เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินและเรื่องอื่น ๆ ของ คู่สมรสเป็นไปอย่างสะดวก - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็น เรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัว ไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ใน เพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - ปัจจุบันการสมรสกันไม่ได้มีแค่ชายหญิง โลกทุกวันนี้มีคนทุกเพศที่อยากสมรสกัน อยากมี ความเท่าเทียมกัน - ไม่ว่าจะเพศที่มีรสนิยมชายรักชาย หญิงรัก หญิง หรือ ชายหญิง ก็ควรได้รับการปฏิบัติและ รับรองทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกันทุกด้าน เพราะ ทุกคนคือประชาชนจึงสมควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกันไม่ว่าเพศใดๆ - ไม่ว่าจะเพศสภาพใด ๆ เมื่อสามารถอยู่ ร่วมกันได้ก็สมควรได้สมรสเช่นเดียวกับ และไม่ได้ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนสังคม - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็น เรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัว ไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศ วิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีมารยอมรับ สะท้อนให้เห็นว่าคู่ชีวิตที่เข้ามาในประเทศไทยและ ได้มีการจดทะเบียนคู่ชีวิตเหมือนในต่างประเทศ หากเข้ามาในประเทศไทยจะต้องเข้ามาในฐานะอื่น อาทิ ผู้ติดตาม หรือบุคคลในครอบครัว แต่ก็ ไม่สามารถที่จะเข้ามาได้อย่างภาคภูมิในฐานะคู่ สมรส รวมถึงการออกงานพิธีต่าง ๆ ที่ไม่สามารถ แสดงตัวตนว่าเป็นคู่สมรสได้ เพราะไม่ได้มีสถานะ ในทางกฎหมาย 	

๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้บุคคลสามารถสมรสได้เมื่ออายุสิบแปดปี
 บริบูรณ์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๕๘๕ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖๑ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๑๘ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การแต่งงานต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจ บุคคลทั้งสองผ่านควรบรรลุนิติภาวะและรับผิดชอบ การตัดสินใจของตนเองได้ อายุ ๑๘ ปีเป็นอายุ ที่เหมาะสมจะเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำให้สามารถสมรสได้ - ถือว่าบุคคลนั้นมีวุฒิภาวะแล้ว - ทุกคนมีสิทธิที่จะสมรสกันแต่จะต้องมี ผู้ปกครองเป็นผู้อนุญาตให้สมรส - เป็นอายุที่เหมาะสม - บรรลุนิติภาวะมีสิทธิเลือกเองได้ - บรรลุนิติภาวะแล้ว - บุคคลน่าจะมีความเจริญเติบโตตัดสินใจได้แล้ว ณ จุดนั้น - ปัจจุบันด้วยภาวะโลกาภิวัตน์ บุคคลเริ่มจะมี ความคิด ความอ่านค่อนข้างไวกว่าเพราะการรับสื่อ ที่ไว การเข้าใจโลก แม้แต่การเลือกตั้งยังอนุญาตให้ บุคคลอายุ ๑๘ ปี สามารถเลือกตั้งได้ - มีความคิดเป็นของตัวเองพอสมควรแล้ว - มีความคิดและสามารถตัดสินใจได้อย่าง รอบด้าน - มีความรับผิดชอบ - มีความรับผิดชอบในหน้าที่มากขึ้น - มีวุฒิภาวะพอจะตัดสินใจเองได้แล้ว - รับผิดชอบตัวเองได้ - ้วยวุฒิเพียงพอที่สามารถดูแลตัดสินใจได้เอง แล้ว มีความคิดมีวิจรรย์ญาณแล้ว - หากกำหนดให้เลือกตั้งได้ที่ ๑๘ ปี สมรสก็ควร เหมือนกัน - อยู่ที่มีความพร้อมในการใช้ชีวิตคู่แต่อายุเท่านี้ ก็ไม่ได้เร็วมากไปสำหรับมากคนที่พร้อมแล้ว - อายุ ๑๘ ปีเหมาะสมในการตัดสินใจ มีความ รู้สึกรู้จักคิดเป็นของตัวเองในระดับหนึ่งแล้ว สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีวิจรรย์ญาณ แล้วในระดับหนึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> - อายุที่ยังเข้าข่ายที่ยังน้อยเกินไปกับการจะ สมรส แต่ก็เกิดขึ้นได้ในสังคม ไม่ว่าจะชาติใด แต่ต้องทำ ให้ถูกต้องก็คงพอ - ควรจะปรับอายุการแต่งงานได้ให้เป็น ๒๐ ปี บริบูรณ์เพราะอายุ ๑๘ ปีอาจจะน้อยเกินไปและ อาจจะถูกชักจูงหรือบังคับให้แต่งงานโดยไม่เต็มใจ จากฝ่ายผู้ใหญ่ - ควรให้อายุเดียวกับการบรรลุนิติภาวะ - ควรให้บุคคลสมรสได้เมื่อถึงอายุบรรลุนิติภาวะ แล้ว เนื่องจากมีความพร้อมทั้งร่างกาย ความคิด การตัดสินใจ - ความรักความเข้าใจและอยู่เป็นสถาบัน ครอบครัวการสมรสเป็นส่วนหนึ่งน่าจะสมรสเมื่อ พร้อมไม่สมควรกำหนดอายุ - ความสามารถในการหาเลี้ยงชีพและครอบครัว ด้วยตนเองยังไม่มากพอ ตลอดจนประสบการณ์ ทักษะ ชีวิต - อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์จะดีกว่า เนื่องจากอายุ ๑๘ ปีนั้นมีความเยาว์เกินไป ทั้งในเรื่องของอายุ และ วุฒิภาวะในด้านต่าง ๆ - อายุ ๑๘ ปียังน้อยเกินไปที่จะมีวุฒิภาวะดูแล บุตร เด็กเติบโตมาจะไม่มีความคุณภาพ - ควรบรรลุนิติภาวะเป็นขั้นต้นที่เหมาะสมกว่า - อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ให้เหมาะเป็นผู้บรรลุนิ ติภาวะ - ยังเด็กเกินไป อาจมีภาระต่างๆ ตามมา ที่อาจ เป็นการทำลายอนาคตได้ - ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ควรที่จะให้มีวิจรรย์ญาณ และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองก่อน - อาจจะยังไม่ใช่ช่วงวัยที่เหมาะสมด้วยทั้งวัยวุฒิ และวุฒิภาวะ ควรที่จะรอบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ก่อน - อายุ ๑๘ ปี ยังไม่มีความรับผิดชอบ หรือมีวุฒิ ภาวะในการตัดสินใจเพียงพอ คิดว่าเป็นอายุ ๒๐ ปี จะเหมาะกว่า

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - อายุขั้นต่ำควรอยู่ที่ ๑๘ ปีเพราะอย่างน้อยก็เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีความคิดเป็นอิสระของตนเอง มีวุฒิภาวะในระดับหนึ่ง - เป็นการป้องกันการบังคับสมรสจากผู้ปกครอง ในกรณีที่อายุน้อยกว่า ๑๘ ปี - เป็นช่วงวัยที่เหมาะสม มีวุฒิภาวะ - เป็นช่วงอายุที่สามารถคิดและตัดสินใจเองได้ - เป็นช่วงอายุที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเกณฑ์ของนานาชาติ - เป็นวัยบรรลุนิติภาวะ - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สิทธิส่วนบุคคล และสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นสิทธิเมื่อบรรลุนิติภาวะ - เป็นอายุที่บรรลุนิติภาวะแล้ว - เป็นอายุที่มีวุฒิภาวะ - เป็นอายุที่เหมาะสม - อายุ ๑๘ ปีเป็นอายุที่เหมาะสมในการตัดสินใจด้วยตัวเอง - เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ใหญ่ และป้องกันการบังคับแต่งงานก่อนวัยอันควรถึงอย่างไร ๑๘ ปี ก็ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองอยู่ 	<ul style="list-style-type: none"> - อายุน้อยเกินไปและยังไม่ได้บรรลุนิติภาวะทางกฎหมายก็ยังเป็นเยาวชน - กฎหมายเดิมยังมีช่องว่างระหว่างกฎหมายอยู่มากที่จะเปิดโอกาสให้บุคคลผู้ไม่ประสงค์ดีกับผู้มีอายุ ๑๘ ปี ใช้ตัวกฎหมายเดิมในการเข้าหาไปในทางเพศ หากให้บุคคลอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์สามารถสมรสได้ก็ต้องแก้ไขบุคคลที่อายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์สามารถเข้าผับหรือสถานบันเทิงได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเพศใดก็ตาม - ควรมีความพร้อมทางด้านร่างกายจิตใจหรือความพร้อมทางฐานะการเงินก่อนจะหมั้นหมายหรือทำการสมรสกัน ไม่ขึ้นอยู่กับวัย - ควรมีหลักสูตรการสอนเรื่องกฎหมายการสมรสเพื่อให้เตรียมพร้อมก่อนภาค

๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติ โดยใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามีและภรรยา” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๕๗ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอนะ ๒ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ - การใช้คำว่า “คู่สมรส” นั้นไม่ได้เป็นการกำหนดว่าคู่แต่งงานนั้นต้องเป็นคู่ชายและหญิง ดังคำว่า “สามีและภรรยา” ซึ่งคู่สมรสนั้นอาจเป็นคู่แต่งงานของคู่ชายและหญิง คู่ชายและชาย หรือคู่หญิงและหญิงก็ได้ - การใช้คำว่า “สามีและภรรยา” เป็นการกีดกันคนหลายกลุ่มออกไป 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การใช้คำว่าคู่สมรสครอบคลุมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่า - ครอบคลุมคู่รักที่ไม่ได้นิยามแต่ฝ่ายว่าสามีและภรรยา - ครอบคลุมในทุก ๆ เพศ - คำบัญญัติใหม่ที่เป็นกลางและดูสมเหตุสมผลกับโลกยุคใหม่มากกว่า - คำว่า คู่สมรส จะไม่เป็นการระบุเพศตามที่สังคมเข้าใจ เป็นแสดงถึงความเสมอภาคและเท่าเทียมในสังคมโดยไม่แบ่งแยก - คำว่า สามีภรรยา เป็นการจำกัดขอบของเพศอีกมากมายในสังคม โลกนี้ไม่ได้มีแค่เพศหญิงกับเพศชาย - คำว่า สามีและภรรยา เป็นคำระบุหน้าที่ซึ่งผูกอยู่กับเพศสภาพ และมีความถูกต้องเพียงเมื่อใช้กับบุคคลที่มีเพศสภาพตามเพศกำเนิดเป็นการกีดกันหรือแสดงการปฏิเสธการยอมรับบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว - คำว่าคู่สมรส เปรียบเสมือนคำว่าประชาชน เวลาพูดว่าประชาชนเราไม่ได้พูดว่าผู้ชายหรือผู้หญิง แต่เวลาพูดถึงประชาชน เราพูดว่าประชาชน กรณีนี้ก็เหมือนกัน เวลาพูดถึงคู่สมรส เราไม่ได้พูดแค่สามีหรือภรรยาเพราะอาจจะมีสามีและสามี หรือ ภรรยาและภรรยาก็ได้ - คำว่าคู่สมรสครอบคลุมมากไม่ว่าจะใครเพศไหนก็ใช้ได้ - คำว่าคู่สมรสทำให้ไม่จำกัดเพศสภาพของทั้งสองฝ่าย - คำว่าคู่สมรสเป็นคำกลาง ๆ ไม่แบ่งแยกชายหญิงแบบคำว่า สามีและภรรยา - คำว่าสามีภรรยาถูกครอบงำด้วยความคิดที่ยึดติดกับเพศ สามีเป็นชาย ภรรยาเป็นหญิงทั้งสังคมยังกำหนดบทบาทให้ทั้งสองสถานะอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันได้ ในขณะที่คำว่าคู่สมรสไม่มีการบ่งบอกเพศ เป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่ได้ให้ความรู้สึกกว่าหญิงหรือชาย ดูเป็นการให้เกียรติว่าทั้งสองมีความเท่าเทียมกัน 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - คำว่าสามีภรรยามั่นจำกัด=ชายหญิง แต่คู่สมรสคือเพศใดก็ได้ไม่จำกัด - คำว่าสามีและภรรยาเป็นคำที่จำกัดเพศ แต่คู่สมรสคือไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็ใช้ได้ - คำว่าสามีและภริยานั้นยทางเพศว่าเป็นหญิงชาย ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ - คำสื่อความหมายโดยชัดเจนดี - คู่สมรสคือคู่สมรส เขาจะเป็นสามีและสามีภรรยาและภรรยา สามีและภรรยา หรืออื่น ๆ ก็เป็นเรื่อง กฎหมายรับรองสิทธิให้ครอบคลุม - คู่สมรสที่มีเพศเดียวกันจะได้ไม่รู้สึกอึดอัดที่ต้องใช้คำว่าสามีภรรยา - คู่สมรสเป็นคำกลาง ๆ จึงเหมาะสมกว่าการใช้คำแทนเพศของทั้งสอง - คู่สมรสเป็นคำที่ไม่จำกัดเพศ - คู่สมรสเป็นคำที่ไม่ได้เจาะจงถึงเพศชายและหญิงเท่านั้น แต่รวมไปถึงทุกเพศ - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ถ้ามองภาพสังคมโลกปัจจุบัน หลายพื้นที่บนโลกมีการผูกพันทางกฎหมายระหว่าง สามี-สามี - บริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไป กฎหมายก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สามารถตีความได้อย่างถูกต้อง - บางครั้งอาจจะมีภริยาและภริยา หรือสามีและสามีแต่งงานกัน เพราะฉะนั้นไม่ควรกำหนดแค่ว่าสามีและภริยา - ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - เหมาะสมและมีความเท่าเทียมมากกว่า - ลดการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ตามเพศสภาพเพิ่มความเท่าเทียมกัน - ลดความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพในการสมรส - สามี ภรรยาเป็น การใช้คำจำกัดในเรื่องเพศสภาพเกินไป 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - สามีและภรรยา ดูเป็นการเจาะจง ทั้งในเรื่องเพศสภาพ และบทบาทหน้าที่มากเกินไป ทุกคนเท่าเทียมกัน - หากคู่รักชายแต่งงานกันเขาสามารถเรียกว่า คู่สามี คู่รักหญิงเรียกว่าคู่ภรรยา ดังนั้นแล้วคู่สมรสจึงครอบคลุมกว่า - หากมีการอนุญาตให้เพศเดียวกันแต่งงานกันได้ควรมีคำที่ครอบคลุมและสร้างวัฒนธรรมใหม่ - เข้าถึงง่ายและอธิบายเข้าใจ ครอบคลุมคนทุกเพศ และเปิดกว้างต่อความหลากหลาย - เป็นการใช้คำที่เป็นกลาง ไม่ระบุเพศใด เพื่อรองรับการสมรสในบุคคลทุกเพศ - เป็นคำที่กว้างและครอบคลุม ไม่เป็นการกีดกันใคร และไม่เป็นการกำหนดบทบาทให้ใครเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีกับทุกคน - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเป็นสิทธิส่วนบุคคล - ชีวิตคู่บางคนไม่ได้ยึดด้วยคำว่าสามีและภรรยา - ถึงแม้จะเป็นเพศเดียวกันก็ควรจะมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสแบบชายหญิง - เพื่อความเท่าเทียมของสังคม ว่าทุกคู่ก็เป็นคู่สมรสสามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้เหมือน สามีภรรยา และเพื่อให้กฎหมายครอบคลุมคนทุกกลุ่ม - เพื่อให้เกิดความเป็นกลางและเหมาะสมกับทุกเพศ - เพื่อไม่ต้องระบุเพศของคู่สมรสอย่างเจาะจง - เมื่อคนทุกเพศสามารถสมรสกันได้ คำว่าสามีภริยาคงไม่สามารถให้ความหมายคลุมไปถึงทุกเพศ - ไม่เป็นการเจาะจงอัตลักษณ์เพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง - คำว่า “คู่สมรส” เป็นคำที่ไม่จำกัดความเรื่องเพศ ถ้าคำว่า “สามีภรรยา” ยังมีทัศนคติของสังคมทั่วไปอยู่ ดังนั้นควรใช้คำว่าคู่สมรส - ในปัจจุบันไม่ควรมีการแบ่งแยกเพศแค่ชายหญิงแล้ว และคำว่าคู่สมรสครอบคลุมกว่าอีกด้วย 	

๔) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๖๓ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๑ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การจดทะเบียนสมรสเหมือนกันควรได้สิทธิเท่ากันทุกคู่ ไม่เกี่ยวกับเพศสภาพ - การที่คู่สมรสเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ทำให้คู่สมรสได้รับการยอมรับและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวที่คู่สมรสทางกฎหมายสามารถกระทำได้ - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ - กำหนดหน้าที่ของคู่สมรสอย่างชัดเจน - ควรจะได้สิทธิตามชาย หญิง - ควรทำทุกอย่างให้เหมือนกับคู่สมรสชายหญิง - ควรมีสิทธิเท่าเทียมทางด้านกฎหมายของคู่สมรสเดิมตั้งแต่แรกอยู่แล้ว - ควรมีสิทธิเหมือนคู่สมรสต่างประเทศทุกประการ - ควรมีสิทธิเหมือนคู่สมรสชายหญิงทุกประการ - ควรเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานเดียวกันกับคู่สมรสต่างประเทศ - ควรเป็นสิทธิตามการสมรส - คู่ชีวิตบางคู่ร่วมสร้างเนื้อสร้างตัวกันมาจึงควรมีสิทธินี้ - คู่สมรสควรดูแลกันในทุกมิติ ไม่ควรให้เพศเป็นอุปสรรคระหว่างความรักของผู้คน - คู่สมรสควรมีสิทธิร่วมกันในทรัพย์สินและหนี้สิน - คู่สมรสคู่ชีวิตมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ร่วมหากันมาหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น - คู่สมรสเพศเดียวกัน เป็นบุคคลในสังคมที่รับผิดชอบการเสียภาษี รับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองไม่ต่างจากคู่สามีภรรยา จึงไม่มีเหตุผลอันควรที่จะไม่รับรองให้ไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน ไม่ว่าสิทธินั้นจะเป็นสิทธิในการดูแลคู่สมรสในกรณีต่าง ๆ สิทธิในการจัดการทรัพย์สินและมรดก โดยพฤติการณ์ 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - คู่รักที่เป็นเพศเดียวกันในสังคมไทยมีมาเป็นระยะเวลานาน หากรัฐยังไม่เคยจะพิจารณาการให้สิทธิเท่ากับเป็นการลิดรอนสิทธิอันพึงมีมาโดยตลอด หากจะดำเนินการรับรองการจดทะเบียนสมรสให้มีผลทางกฎหมาย ก็จำเป็นจะต้องให้สิทธิตามบรรพ ๕ เรื่องครอบครัว บรรพ ๖ เรื่องมรดก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย - คู่สมรสไม่ว่าเพศอะไรก็ควรมีสิทธิเท่ากัน - จะช่วยเพิ่มความมั่นคงให้กับสถานะของคู่สมรสเพศเดียวกัน - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - นับเป็นสิทธิที่สมควรได้รับผิดชอบอย่างเป็นปกติ - -ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - -ประเด็นไม่ได้อยู่ตรงเป็นคู่สมรสเพศเดียวกันหรือต่างเพศ แต่ประเด็นอยู่ตรงที่การจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าจดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเพศเดียวกันหรือต่างเพศก็ควรตั้งอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน - ผู้มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับสิทธิครอบคลุมและเทียบเท่ากับชายหญิงตรงเพศ หลายครั้งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถมีสิทธิในมรดกของคู่สมรสได้เพราะไม่มีกฎหมายรองรับ - มนุษย์ทุกคนสมควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - เป็นสิ่งที่จำเป็นกับชีวิตคู่ ไม่เพียงแต่ชายหญิงเท่านั้น ไม่ว่าจะชายชาย หญิงหญิง หรือเพศที่มากกว่านั้น หากเขาเป็นคู่สมรสกัน ก็ควรได้สิทธิที่เท่าเทียมกับทุกคน เพราะจำเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตคู่ - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - หากมีฝ่ายหนึ่งจากไปก่อนทรัพย์สินที่มีร่วมกันจะได้ถึงคู่สมรส ให้เขามีชีวิตอย่างปลอดภัย - อยู่ด้วยกันสร้างด้วยกันต้องรับผิดชอบร่วมกัน 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นการให้สิทธิเทียบเท่าคู่สมรสต่างประเทศ และเปิดโอกาสในการสร้างอนาคตและวางแผนชีวิตร่วมกัน - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับบริการปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างประเทศ - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน - เป็นเรื่องส่วนตัวของคู่สมรสที่ควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - คู่สมรสเพศเดียวกันก็คือคู่สมรส ซึ่งควรที่จะได้รับสิทธิ หน้าที่ และจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันเหมือนกับคู่สมรสที่เป็นคนละเพศ - ถือเป็นสิทธิของทั้งคู่ที่ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน - ไม่ว่าจะเป็คู่สมรสต่างประเทศหรือเพศเดียวกัน ควรได้รับ สิทธิภายใต้กฎหมายเดียวกัน - เวลาเมื่อเหตุฉุกเฉินคู่สมรส สามารถตัดสินใจได้ในทันทีเพราะมีสิทธิในการตัดสินใจ - คู่สมรสก็ไม่ต่างจากคู่สามีภรรยา การมีอำนาจและสิทธิเสมือนคู่สามีภรรยาควรทำได้ - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็นเรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่ารอบครวไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน 	

๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการบัญญัติให้คู่สมรสเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับสามีภรรยา หรือสามี หรือภรรยา หรือคู่สมรส ที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๖๑ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๓ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอนี้ ๑ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - การสมรสของเพศเดียวกัน ควรมีกฎหมายเหมือนชายหญิงทั่วไปทุกกรณี - การสร้างครอบครัวคือสิทธิของประชาชนทุกคน ทุกเพศสภาพ 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>- ก็ควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนอยู่แล้ว</p> <p>- ควรปฏิบัติให้เหมือนกัน หากเป็นการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายเหมือนกัน</p> <p>- ควรเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน และมีสิทธิเหมือนคู่สมรสต่างประเทศทุกประการ</p> <p>- คู่ชีวิตบางคู่ที่เขาดูแลกันมานั้นบางคนในครอบครัวแทบจะไม่เคยสนับสนุนใด ๆ แต่มีอำนาจตัดสินใจดังนั้นหากอนุญาตเพศตรงข้ามเพศเดียวกันก็ควรอนุญาต</p> <p>- คู่สมรสคู่ชีวิตมีสิทธิจัดการทรัพย์สินที่ร่วมกันมาหรือดูแลผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น</p> <p>- คู่สมรสที่เป็นคนต่างประเทศได้รับสิทธิอย่างไร คู่สมรสที่เป็นคนเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิอย่างเดียวกันทุกประการ</p> <p>- - คู่สมรสเพศเดียวกัน เป็นบุคคลในสังคมที่รับผิดชอบการเสียภาษี รับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองไม่ต่างจากคู่สามีภรรยา จึงไม่มีเหตุผลอันควรที่จะไม่รับรองให้ไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน ไม่ว่าสิทธินั้นจะเป็นสิทธิในการดูแลคู่สมรสในกรณีต่าง ๆ สิทธิในการจัดการทรัพย์สินและมรดก โดยพฤติการณ์คู่รักที่เป็นเพศเดียวกันในสังคมไทยมีมาเป็นระยะเวลานาน หากรัฐยังไม่เคยจะพิจารณาการให้สิทธิเท่ากับเป็นการลิดรอนสิทธิอันพึงมีมาโดยตลอด หากจะดำเนินการรับรองการจดทะเบียนสมรสให้มีผลทางกฎหมาย ก็จำเป็นจะต้องให้สิทธิตามบรรพ ๕ เรื่องครอบครัว บรรพ ๖ เรื่องมรดก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย</p> <p>- คู่สมรสเพศเดียวกันควรมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างประเทศ หากเกิดปัญหาหย่าร้างหรือการสูญเสียก็ควรได้รับสิ่งที่สมควรได้หรือชอบด้วยกฎหมาย</p> <p>- จะคู่สมรสเพศเดียวกัน หรือต่างประเทศ ก็ไม่เห็นว่ามีอะไรต่างกันตรงไหน สิทธิที่ได้รับก็ต้องเหมือนกัน</p> <p>- จะช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ให้สถานะของคู่สมรสเพศเดียวกัน</p>	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากันเหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ถ้าคู่สมรสหญิงชายเป็นแบบไหน คู่สมรสเพศเดียวกันก็น่าจะต้องรับผิดชอบ หรือสามารถได้รับสิทธิแบบเดียวกัน - ทุกเพศควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - นับเป็นสิทธิที่สมควรได้รับผิดชอบอย่างเป็นปกติ - มนุษย์ทุกคนสมควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - มีหลายครั้งที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่มีสิทธิเช่นรับรองการผ่าตัดให้คู่สมรสหรือแฟนเพราะไม่มีกฎหมายรองรับต้องรอให้ญาติมาเซ็น ถ้ามีกฎหมายรองรับตรงนี้จะช่วยให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีโอกาสถูกช่วยเหลือทางการแพทย์ได้อย่างทันท่วงที - ลดการแบ่งแยกเพศ เพิ่มความเท่าเทียม - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - เป็นการให้สิทธิเทียบเท่าคู่สมรสต่างเพศ - เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้ - เป็นสิทธิที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับของสิทธิการเป็นประชาชนของประเทศไทยที่ควรได้รับการรับรองกฎหมายแพ่งเช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง - เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน - ไม่ว่าจะ เป็นคู่สมรสต่างเพศหรือเพศเดียวกันควรได้รับสิทธิภายใต้กฎหมายเดียวกัน - เมื่อเป็นคู่สมรสแล้วสามารถทำอะไรให้แก่ คู่ชีวิตของเราได้ถูกต้องตามกฎหมาย 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>- การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็นเรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัวไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน</p>	

๖. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๕๗ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๙ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๑ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิทธิที่เขาจะได้ในสิ่งที่เขาควรได้เหมือนกัน ถ้าหมายถึงทรัพย์สินที่เขาสร้างมาด้วยกัน มันก็สมควรที่เขาจะได้รับ - จะได้เท่ากับกฎหมายสมรสปกติ - จะได้ไม่เสียเปรียบเพราะสร้างทุกอย่างมาร่วมกัน - ควรมีสิทธิเหมือนคู่สมรสต่างเพศทุกประการ - ควรเท่าเทียม เป็นบรรทัดฐานเดียวกันกับคู่สมรสต่างเพศ - ควรเป็นสิทธิตามการสมรส - ควรได้สิทธิเท่าเทียมกันทุกเพศ - คู่สมรสของเราควรมีสิทธิในมรดกของคู่สมรส - คู่สมรสที่เป็นคนต่างเพศได้รับสิทธิอย่างไร คู่สมรสที่เป็นคนเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิอย่างเดียวกันทุกประการ - คู่สมรสเพศเดียวกันควรมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศ ควรได้รับสิ่งที่สมควรได้หรือชอบด้วยกฎหมาย - จะคู่สมรสเพศเดียวกัน หรือต่างเพศ ก็ไม่เห็นว่ามีอะไรต่างกันตรงไหน จึงควรใช้กฎหมายเดียวกัน - จัดการทรัพย์สินได้ง่าย - ตามกฎหมายคู่ชายหญิงก็มีสิทธิแบบเดียวกัน คิดว่าควรให้สิทธิแบบเดียวกันกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องคัดค้าน 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ตามสิทธิก็ควรเป็นเช่นนั้นแล้ว - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - ถือว่ายังเป็นคู่สมรส - ถ้าเป็นสิ่งที่สร้างมาด้วยกันก็สมควรได้ - ทรัพย์สินที่ได้มาคือทรัพย์สินที่สร้างร่วมกันมา - นับเป็นสิทธิที่สมควรได้รับผิดชอบอย่างเป็นปกติ - ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ผู้มีความหลากหลายทางเพศควรมีสิทธิเท่าเทียมกับชายหญิงตรงเพศ - มรดกควรตกเป็นของทายาท - มีสิทธิเท่ากันทุกคน - สมรสเท่าเทียมคือต้องการให้ได้สิทธิเหมือนกันกับคู่สมรสชายหญิง - สร้างครอบครัวมาร่วมกัน - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - อยู่ที่ความสะดวกของแต่ละฝ่าย - เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้ - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิส่วนบุคคล - เป็นสิทธิที่บุคคลที่ควรได้รับให้เหมือนกับกฎหมายทั่วไป - เป็นสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นสิ่งที่ได้สร้างร่วมกันมา - เพื่อรักษาผลประโยชน์ของคู่สมรสและทายาท อีกทั้งป้องกันการฟ้องร้องที่ไม่เป็นธรรมจากญาติของผู้เสียชีวิต - เรื่องนี้เป็นเรื่องที่กำหนดอยู่ในบรรพ ๖ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คู่สมรส 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>เพศเดียวกันที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ควรจะถูกแยกปฏิบัติต่างจากคู่สามีภรรยาทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็นเรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัวไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิงไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - กรณี คู่สมรสเพศเดียวกันที่ ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต แต่กรณีที่ย่ากันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้อยากขาดจากกันตามกฎหมาย อยากให้มีกฎหมายอื่นมารองรับ เพราะการแยกกันอยู่แสดงว่าไม่ได้รักกันเหมือนเดิมแล้ว - การกำหนดให้คู่สมรสเพศเดียวกันที่ ชอบด้วยกฎหมายเป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต เนื่องจากไม่มีเหตุผลอันควรที่จะปฏิเสธสิทธิที่พึงจะได้ ในกรณีของคู่สมรสที่ย่ากัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดเองก็มีสิทธิพึงได้ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ตามที่พันธียกรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิตได้กำหนดไว้ ได้รับสินสมรสตามลำดับทายาทโดยธรรมที่กำหนด เว้นแต่จะมีการพิจารณาและพิพากษาให้เป็นอื่นในเมื่อคู่สมรสไม่ได้ทำการหย่ากันตามกฎหมาย อีกคนก็ยังคงต้องมีสิทธิและหน้าที่ในการรับผิดชอบทั้งทรัพย์สินและชีวิตของคู่สมรส - เรื่องบุตร บางคู่มีการรับอุปการะเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแต่ไม่สามารถที่จะรับรองว่าเป็นบุตรของตนเองได้อย่างแท้จริง - การจัดการทรัพย์สิน หากไม่ได้มีการทำพันธียกรรมไว้อาจจะทำให้ไม่มีสิทธิในการรับมรดกหรือทรัพย์สินที่ทำร่วมกัน เนื่องจากไม่มีทะเบียนหรือหลักฐานทางกฎหมายที่ระบุถึงความสำคัญของคู่ชีวิตในทางกฎหมาย 	

๗. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ การประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือ คู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะ ทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๔๘ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑๑ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๕ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายต้องตามให้ทันสังคมในทุกมิติ - กฎหมายเดิมยังไม่มีพัฒนาให้เท่าทันกับปัจจุบัน ควรมีการพัฒนาควบคู่ไปกับสังคม - การเปลี่ยนแปลงกฎหมายโดยอ้อมส่งผลกฎหมายอื่นตามไปด้วย รัฐควรเป็นธุระจัดแจงให้สอดคล้องกัน - ควรทบทวนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่เทียบเท่ากันทั้งประเทศ - ควรเป็นสิทธิที่ได้รับ ไม่จำกัดแค่ผู้ชาย-หญิง - ควรใช้คำเรียกตามที่บุคคลนั้นต้องการ - จำเป็นต้องมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลเรื่องนี้ - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - ต้องมีกฎหมายสมรสเท่าเทียม - ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศ - ต้องให้สิทธิเท่าเทียมไม่แบ่งแยก - ถ้าผลประโยชน์ทั้งหมดมีแก่ประชาชนทั่วไป และควรจะอธิบายข้อกฎหมายให้ชัดเจนและครอบคลุมกว่านี้ - ทุกคนล้วนพึงได้รับสิทธิโดยเท่าเทียมกัน ไม่ควรมีการแบ่งเพศสภาพของคนในสังคมทุกคน เมื่อเกิดมาแล้วควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน - น่าจะเป็นสิ่งที่รอบคอบดี - สังคมในโลกปัจจุบันเปิดกว้างมาก และมีคู่รักที่เป็นเพศสภาพเยอะ จึงสมควรได้รับสิทธินี้ - สามารถทราบผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร และเกิดผลเสียก็สามารถนำมาแก้ไขปรับปรุงต่อไป 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - เป็นสิทธิพึงสมควรของคู่สมรสตามกฎหมายเดิม แม้เป็นเพศเดียวกันก็ควรได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรจะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับของสิทธิ การเป็นประชาชน ของประเทศไทยที่ควรได้รับ ประการรับรองกฎหมายแพ่งเช่นเดียวกับคู่สมรส ชายหญิง - เป็นสิทธิส่วนบุคคลของแต่ละบุคคล หน่วยงานไม่ควรก้าวก่ายการตัดสินใจ แต่ควร กำหนดกฎหมายให้เหมาะสม - เป็นสิทธิส่วนบุคคลของแต่ละบุคคล หน่วยงานไม่ควรก้าวก่ายการตัดสินใจ แต่ควร กำหนดกฎหมายให้เหมาะสม - เป็นสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นสิ่งที่คู่สมรสทุกคนควรได้รับ - เป็นเรื่องที่สมควรพิจารณาให้เหมาะสม - เพื่อการพัฒนาข้อกฎหมายให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบันและเข้ากับยุคสมัย และลด การเลือกปฏิบัติทางกฎหมายในอนาคต - เพื่อดูแลชีวิตของบุคคลให้มั่นคง ปลอดภัย - เมื่อ พ.ร.บ. ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง ก็ควร จะต้องมีการทบทวนกฎหมายขึ้น เพื่อยกระดับ ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนั้น และนำไปสู่ การปรับปรุงพัฒนากฎหมายอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน - เรื่องสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมายของ คู่สมรสอาจมีการระบุแยกย่อยไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ควรมีการพิจารณาไปพร้อมกันอย่างรอบคอบ เพื่อ การรับรองสิทธิ และสถานะทางกฎหมายอย่าง ครบถ้วน ทั้งนี้ ควรอยู่ในระยะเวลาพิจารณา ไม่กระทำการให้ยืดเยื้อเกินเวลาจนไม่ทันสมัยประชุม เพราะการสมรสเป็นสิ่งที่พึงมีสำหรับประชาชน เป็น เรื่องพื้นฐานที่ควรได้รับสิทธิ เพราะคำว่าครอบครัว ไม่ได้จำกัดเพียงคำว่าชายและหญิง 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ว่าจะอยู่ในเพศวิถีแบบใด ควรได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน - ควรให้เป็นไปตามหลักความเสมอภาค 	

๘. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับการกำหนดการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และ บรรพ ๖ มรดกแล้วก็ให้สามารถกระทำได้ มีผู้เห็นด้วย จำนวน ๖๕๘ คน ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ คน และมีผู้แสดงข้อเสนอแนะ ๐ คน

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายต้องปรับตามยุคสมัย - กฎหมายทุกฉบับควรปรับให้สอดคล้องกัน ไม่ให้มีปัญหาภายหลัง - กฎหมายหรือบทบัญญัติใดที่ให้สิทธิแก่คู่สมรสที่เป็นคู่สามีภริยาก็ควรมีการแก้ไขให้สิทธินั้นแก่คู่เพศเดียวกันด้วย เพื่อความเท่าเทียม - การเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนา เมื่อกฎหมายส่วนหนึ่งเปลี่ยนไป การกลับไปทบทวนปรับแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็จะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า - ควรทำให้ถูกต้อง - ควรที่จะพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายใด ๆ ก็ตามที่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคู่สมรสชายหญิงกับคู่สมรสชายชายและคู่สมรสหญิงหญิง - ควรปรับแก้ไขให้ประชาชนได้ผลประโยชน์มากที่สุดอย่างเสมอภาค - ควรมีการเปิดกว้างและยอมรับมากขึ้น - ตามหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับคู่รักเพศเดียวกัน ที่ต้องมีสิทธิเท่ากัน หรือ เหมือนคู่ชายหญิงทั่วไป - ต้องการให้เท่าเทียมกัน - ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างประเทศ - ถ้าคู่สมรสหญิงชายเป็นแบบไหน คู่สมรสเพศเดียวกันก็ว่าจะต้องรับผิดชอบ หรือสามารถได้รับสิทธิแบบเดียวกัน - ถ้าจะพัฒนากฎหมายให้เป็นไปตามปัจจุบัน ก็ควรแก้ไขให้ครอบคลุมทุกอย่าง 	<p>ความคิดเห็นของผู้ไม่เห็นด้วยมีลักษณะเป็นเชิงเห็นด้วยจึงได้นำมาจัดไว้ในกลุ่มที่เห็นด้วย</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<ul style="list-style-type: none"> - ทุกเพศควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - ประชาชนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน - สามารถกระทำทุกอย่างได้อย่างเท่าเทียม - หลังสมรสทุกคนควรได้มีสิทธิและหน้าที่เหมือนกัน - เป็นสิทธิที่พึงได้โลกเปลี่ยนไปแล้วความรักก็คือความรักไม่ว่าจะชายกับหญิงหรือเพศเดียวกันและเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลควรได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ - เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับของสิทธิการเป็นประชาชนของประเทศไทยที่ควรได้รับประการรับรองกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง - เป็นสิทธิที่พึงได้รับ - เป็นหน้าที่กำหนดกฎหมายให้เหมาะสม - เป็นเรื่องที่เหมาะสมพิจารณาให้เหมาะสมเพราะไม่ว่าจะเป็นคู่สมรสต่างเพศหรือเพศเดียวกันควรได้รับ สิทธิภายใต้กฎหมายเดียวกัน - เพศสภาพมีความเกี่ยวข้องกับการที่จะต้องจัดทำประมวลกฎหมายที่ต่างจากปกติมารับรอง - เพื่อปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย - เพื่อสร้างความเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศอย่างรอบด้าน และลดการเลือกปฏิบัติในสังคมเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย และสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม - เรื่องเพศสภาพ ไม่ควรถูกนำมาแบ่งแยกสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย - เรื่องสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ของภาครัฐที่ยังไม่สามารถครอบคลุมการเป็นคู่ชีวิตของบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศได้ โดยปัจจุบันหลายองค์การระหว่างประเทศหรือบริษัทเอกชนบางแห่งเริ่มมีการพัฒนาสิทธิสวัสดิการให้กับคู่ชีวิตไปบ้างแล้วแม้จะยังไม่มีกฎหมายรองรับ แต่ในส่วนของภาครัฐยังยึดติดกับการจดทะเบียนสมรสและปัจจุบันข้าราชการที่เป็นกลุ่ม LGBT ที่ครองคู่ชีวิตเริ่มมีมุมมองของเรื่องสิทธิสวัสดิการที่ต้องการให้ 	

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ครอบคลุมและมีความจำเป็นต่อคู่ชีวิตของตน เช่นเดียวกัน	

๙. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- สำนักงานศาลยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับประเด็นที่จะรับฟังความคิดเห็น โดยมีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากการแก้ไขพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับดังกล่าว มีสาระสำคัญในการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมในบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ ถึงหมวด ๖ แต่ไม่ได้มีการแก้ไขในลักษณะ ๒ บิตามารดากับบุตร ซึ่งอาจจะต้องมีการแก้ไขในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในครั้งนี้ เช่น ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีบุตรโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ด้านศาสนาที่มีหลักคำสอนหรือความเชื่อที่แตกต่างกันโดยศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ยังคงไม่ยอมรับการครองคู่ชีวิตของบุคคลกลุ่มหลากหลายทางเพศ โดยเชื่อว่าขัดกับหลักคำสอนของศาสนา

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกันไปจากคู่สมรส สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิฐานะของคู่สมรส อายุความสิทธิเรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

ความสอดคล้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

ฯลฯ

ฯลฯ

ความสำคัญเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติ เรื่อง การเสริมสร้างพลังทางสังคม ด้วยการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทเพศเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับของสังคมต่อเรื่องเพศสภาพและความเสมอภาคทางเพศ

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

หากมีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้น หรือสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการรับรองสิทธิ หน้าที่ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมและมรดก โดยใช้กฎหมายเดียวกัน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เหมือนบุคคลต่างเพศกัน ย่อมเป็นการรับรองสิทธิของในความผูกพันของคนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส ซึ่งเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกเพศ และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของบุคคล ตลอดจนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านสิทธิมนุษยชนตามสัถยาบันและพันธกรณีระหว่างประเทศ

บุคคลที่เป็นเพศเดียวกันเมื่อสมรสกันโดยชอบกฎหมายได้แล้ว ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้เหมือนกับบุคคลต่างเพศ เช่น สิทธิในการตัดสินใจด้านการรักษาพยาบาลแทนคู่สมรส สิทธิประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกัน การได้รับมรดก การรับบุตรบุญธรรมและสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔

พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๕.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กรมการปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการปรับปรุงระบบการให้บริการทางทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ

กรณีที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในส่วนของบุคคลที่เป็นข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ย่อมมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ อาจส่งผลให้ผู้มีสิทธิมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่องบประมาณค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นภาระทางการคลังของประเทศได้

๕.๒ ผลกระทบต่อสังคม

โครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภรรยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลเพศเดียวกันที่มีความเป็นคู่สมรสหรือคู่ชีวิตมากกว่าความเป็นสามีภรรยา หรือบิดามารดาที่บ่งชี้ด้วยเพศกำเนิด

๕.๓ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวทั้งหมด และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนจะกระทบต่อกฎหมายลำดับรองในการสร้างภาระงานที่เพิ่มขึ้นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ขัดกับหลักคำสอนศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม

๖. ผลกระทบของร่างกฎหมายที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption Risk Assessment)

๖.๑ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบ
คณะกรรมการ

มี ไม่มี

๖.๒ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีระบบอนุมัติ
อนุญาต

มี ไม่มี

๖.๓ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้อำนาจ
แก่เจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย

มี ไม่มี

๖.๔ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) ในการกำหนดให้มีการออก
กฎหมายลำดับรอง

มี ไม่มี

๖.๕ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายไม่ครอบคลุม

มี ไม่มี

๖.๖ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายคลุมเครือ ซ้ำซ้อน
หรือขัดกัน

มี ไม่มี

๖.๗ ความเสี่ยงที่อาจส่งผลให้เกิดการทุจริต (Corruption) กรณีกฎหมายกำหนดโทษ

มี ไม่มี

๗. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

มี ไม่มี

๘. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี ไม่มี

๙. บทกำหนดโทษ

ไม่มี

โทษทางอาญา

โทษทางปกครอง

โทษปรับเป็นพินัย

โทษอุปกรณ์

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างกฎหมาย ทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๖

คณะกรรมการขับเคลื่อนการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปสู่ภาคประชาชน
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ พรรคก้าวไกล กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

ประธานวินิจฉัยไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยัง กำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และกำหนดให้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคนสมรสกัน ให้มีสิทธิหน้าที่และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไข ลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง(มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใต้ที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ทำคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และมาตรา ๑๖๒๘)

๑๐. กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามีภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

๑๑. การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ สถานะทางกฎหมาย และความสัมพันธ์ของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามข้อ ๑ - ข้อ ๙ ตามบรรพ ๕ ครอบคลุม และบรรพ ๖ มรดกแล้ว ก็ให้สามารถกระทำได้

เหตุผล

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญในการพัฒนาสังคมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่การก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของลักษณะความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศใด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรสสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้บุคคลทุกเพศสามารถก่อตั้งครอบครัวได้ โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองและคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ว่าด้วยภูมิสำเนาของคู่สมรส อายุความสัมพันธ์เรียกร้องระหว่างคู่สมรส การหมั้น การจดทะเบียนสมรส การจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกันของคู่สมรส การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส เหตุแห่งการฟ้องหย่า การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส การเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และการรับมรดกจากคู่สมรส จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายผู้หมั้นได้ส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่ผู้รับหมั้นเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้น

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้นแล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นหรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลามิควรรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๘ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริต และตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๔ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๖ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสหรือคู่ชีวิตอยู่ไม่ได้”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจัดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจัดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส

คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะ กำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือ เสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๔ ทริพย์สินระหว่างสามีภริยา และให้ใช้ ความต่อไปนี้แทน

“หมวด ๔ ทริพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมีได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็น คู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วัน ที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๐ ทริพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็น สินสมรส”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสร่วมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศลเพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าวให้ถือว่า เป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่สภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่า จะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๓) มีหนี้สินส่วนตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหย่าให้แก่สินสมรส”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีทธิระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหน้าที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(๑) หน้าที่เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัธยาศัย

(๒) หน้าที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หน้าที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(๔) หน้าที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสนับแต่วันศาลพิพากษาให้ล้มละลายนับแต่วันศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติม แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่งหรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่วេลการสมรส”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว”

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) สามีหรือภริยาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุกการเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันภริยาหรือสามีคู่สมรสหรือฉันคู่ชีวิต เป็นชู้หรือมีชู้ รวมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิม หรือกระทำกับผู้อื่นหรือยอมรับการกระทำของผู้อื่นเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือผู้อื่นเป็นอาจิม อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้า

(ข) ได้รับความถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาค่านึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรสสมักรใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุกการเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรส ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสมาค่านึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้น มีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดค้นบั้นที่ ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพร่างกายทำให้ไม่อาจร่วมประเวณี หรือไม่อาจกระทำการหรือยอมรับการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของอีกฝ่ายได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๕๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดพันซ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตน โดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส

แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรสตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา ๖๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)”

มาตรา ๖๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาลในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา ๖๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๔๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๕๔๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบตามประมวลกฎหมายนี้มีสิทธิ หน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิ หน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นคู่สมรสหรือผู้บุพการี หรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

มาตรา ๖๗ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

มาตรา ๖๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๙ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมายในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา สามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส

เมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอผลการทบทวนพร้อมทั้งร่างกฎหมายในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบ

มาตรา ๗๐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี
อำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และ ในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิด ความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญ

(๑) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และ ลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๔๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้ (ร่างมาตรา ๓ - ๔)

(๒) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และ มาตรา ๑๔๖๐) (ร่างมาตรา ๕ - มาตรา ๒๐)

(ก) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่และการได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายระหว่างคู่สมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓) (ร่างมาตรา ๒๑ - ๒๔)

(ข) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๕ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับในเรื่องการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสของชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันได้ทำการสมรสกัน (ร่างมาตรา ๒๕)

(ค) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และ มาตรา ๑๔๙๓) (ร่างมาตรา ๒๖ - ๔๘)

(ง) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘) (ร่างมาตรา ๔๙ - ๖๔)

(จ) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส แล้วแต่กรณี (เพิ่มเติม มาตรา ๑๕๙๘/๔๒) (ร่างมาตรา ๖๕)

(ฉ) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดก ถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำ ฆาตมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ฆ่านั้น เป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓)) (ร่างมาตรา ๖๖)

(ช) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)) (ร่างมาตรา ๖๗)

(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมเนียมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘) (ร่างมาตรา ๖๘)

(๑๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ดำเนินการทบทวนกฎหมาย ในความรับผิดชอบที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสามภริยา สามภริยา หรือคู่สมรส เพื่อรองรับสิทธิ หน้าที่ สถานะทางกฎหมาย หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้องให้แก่คู่สมรสตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเพศสภาพของคู่สมรส (ร่างมาตรา ๖๙)

(๑๒) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๗๐)

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กฎหมายใหม่ แก้ไขเพิ่มเติม ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ชาย หญิง หรือบุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ มาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังกำหนดให้ตัดคำว่าสามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิภาค (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเปิดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคน สมรสกัน ให้มีสิทธิและหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามี โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินละหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๘ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ มาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐

มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ และลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติม มาตรา ๑๕๔๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ซึ่งคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือสมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกัน ตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และ มาตรา ๑๖๒๘)

๒.๒ เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคลทุกคนได้การรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่นสิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิดความเท่าเทียม และได้รับการรับรองและคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

เสนอเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ หลักทั่วไป บรรพ ๕ ครอบครัวและบรรพ ๖ มรดก

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ การเสนอขอแก้ไขเพื่อให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำการหมั้นและสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อบุคคลธรรมดาได้หมั้นหรือสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

ก็ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา” เป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส” ทรัพย์สินระหว่าง

สามีภริยา เป็น “ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส” รวมถึงการแบ่งมรดกของผู้ตายที่มีคู่สมรส โดยได้ขอแก้ไขถ้อยคำในหลายมาตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “สามีและภรรยา” เป็น “คู่สมรส”

การหมั้น ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ซึ่งมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ทำการกันได้ และเสนอกำหนดคำศัพท์ขึ้นใหม่เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” แทนคำว่า “ชาย” และ “หญิง” และแบบของการหมั้นให้ผู้หมั้นส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้กับผู้รับหมั้น ในส่วนของเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่หมั้นยังคงตามหลักการเดิมเพียงแต่ปรับถ้อยคำเป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น”

การสมรส ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศซึ่งมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ สามารถสมรสกันได้ หรือหากมีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ สำหรับเงื่อนไขการสมรสยังคงหลักการเดิมแต่มีการปรับถ้อยคำจากคำว่า “ชาย” หรือ “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสมรสระหว่างบุคคล เช่น

๑. บุคคลซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาจะทำการสมรสกันมิได้
๒. บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสไม่ได้
๓. การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองยินยอมเป็นคู่สมรส
๔. คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันคู่สมรสและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูตามความสามารถและฐานะ

ของตน

๕. การจัดการทรัพย์สิน หนี้สินของคู่สมรส สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส
๖. การหย่า เหตุหย่า การฟ้องหย่าระหว่างคู่สมรส สิทธิได้รับค่าทดแทน การแบ่งสินสมรส
๗. การเป็นผู้อนุบาลคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งกรณีศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
๘. การรับบุตรบุญธรรม

การรับมรดก กรณีผู้ตายมีคู่สมรส ต้องมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยให้นำเรื่องส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และคู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่ากันตามกฎหมายยังคงมีสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน

๒. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ศาลยุติธรรม
๒. อัยการสูงสุด
๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. กรมการปกครอง
๖. กรมบัญชีกลาง
๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
๙. ประชาชน

๓. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

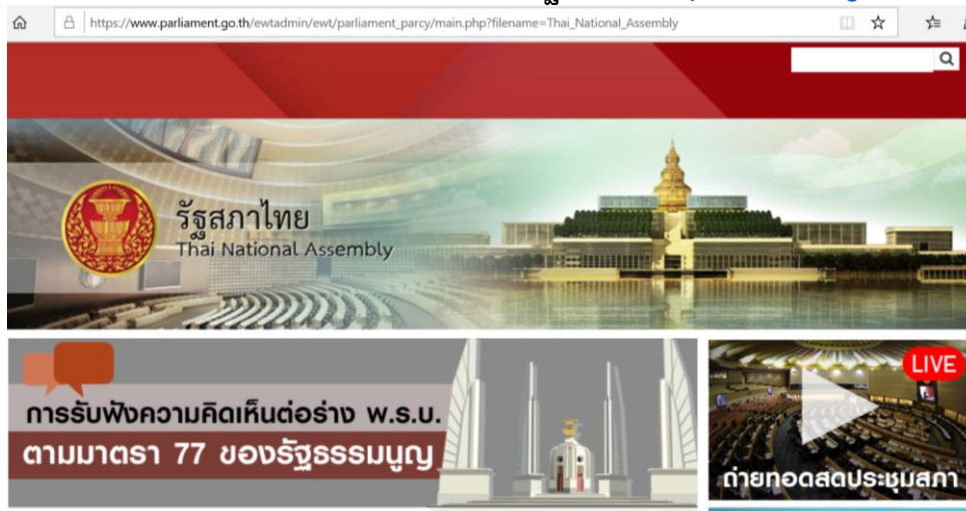
๑. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” และ “ต่างเพศ” สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่
๒. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” หรือ “ต่างเพศ” สามารถสมรสกันได้ตามกฎหมายหรือไม่
๓. ควรแก้ไขอายุบุคคลที่จะทำการสมรสกันได้ต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือไม่
๔. ควรแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศมีสิทธิ หน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกันเหมือนสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาหรือไม่

๔. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๔.๑ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ รวมระยะเวลา ๓๗ วัน

๔.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประเภทร่าง เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นร่างการเงิน

เสนอโดย นายธัญวรินทร์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

(๒) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

๑. ศาลยุติธรรม
๒. อัยการสูงสุด
๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. กรมการปกครอง
๖. กรมบัญชีกลาง
๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

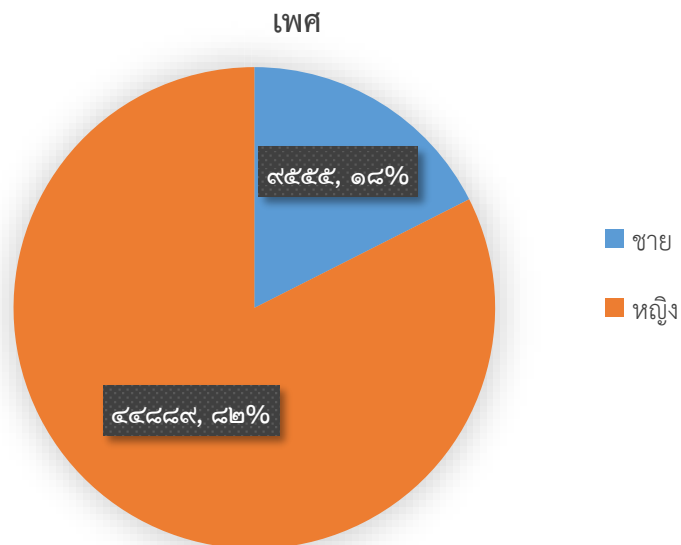
๕. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

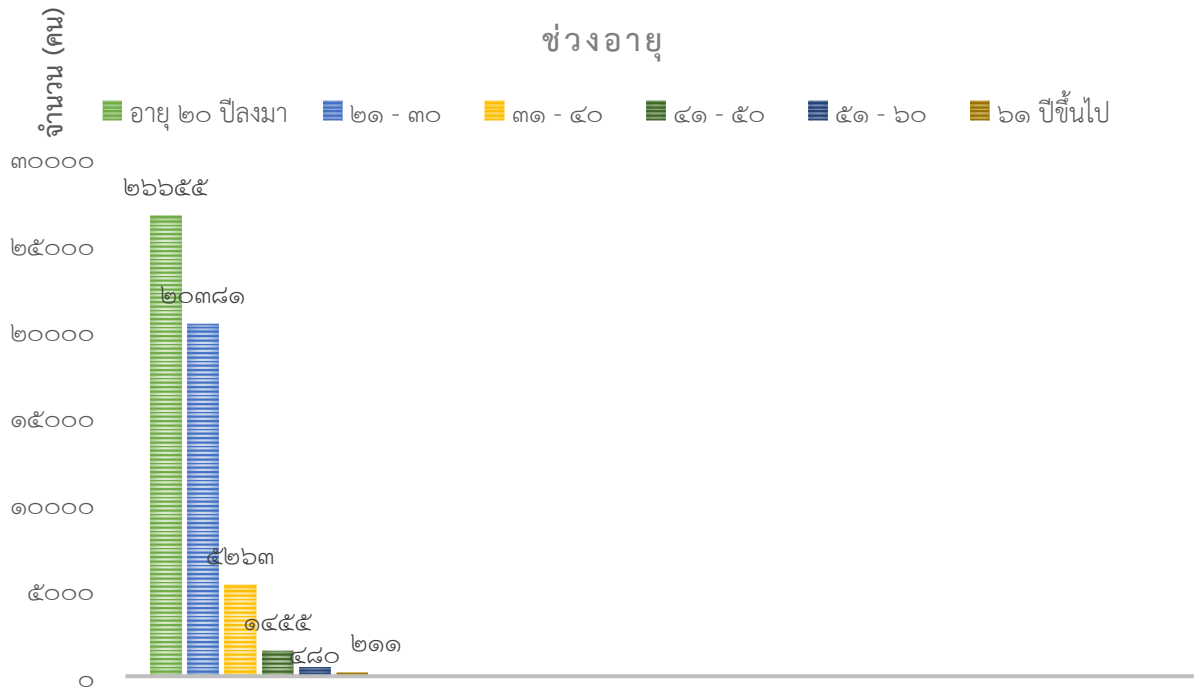
จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

มีผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ ๑,๒๔๗,๕๓๑ ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕๔,๔๔๕ ราย โดยมีรายละเอียดผู้แสดงความคิดเห็นดังนี้

๑. เพศ

๒. ช่วงอายุ

๓. กลุ่มอาชีพ

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน ๔,๔๒๘ คน
ข้าราชการบำนาญ	จำนวน ๘๖ คน
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	จำนวน ๔,๘๖๕ คน
เกษตรกร	จำนวน ๒๙๑ คน
รับจ้าง	จำนวน ๕,๐๑๑ คน
นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน ๓๕,๐๕๐ คน
อื่น ๆ เช่น ครู	จำนวน ๔,๕๕๖ คน

๔. ความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ

ศาลยุติธรรม	จำนวน ๑๑๔ คน
อัยการสูงสุด	จำนวน ๑๔ คน
กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์	จำนวน ๑๖๒ คน
กระทรวงมหาดไทย	จำนวน ๔๔ คน
กรมการปกครอง	จำนวน ๓๒ คน
กรมบัญชีกลาง	จำนวน ๔๔ คน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวน ๓๙ คน
สมาคม ชมรม องค์กรที่ดำเนินงาน เกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	จำนวน ๗๘๗ คน
ประชาชนทั่วไป	จำนวน ๕๓,๒๐๙ คน

จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง จำนวน ๗ ราย ประกอบด้วย

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒. กรมการปกครอง
๓. กรมบัญชีกลาง
๔. สำนักงานอัยการสูงสุด
๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๖. สำนักงานศาลยุติธรรม
๗. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

๕.๒ ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

๑. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” และ “ต่างเพศ” สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน สามารถทำการหมั้นกันได้โดยไม่จำกัดว่าบุคคลเพศใดเป็นผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้น ซึ่งเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ชายต้องเป็นผู้หมั้นและหญิงเป็นผู้รับหมั้น การเสนอขอแก้ไขเช่นนี้เป็นการแก้ไขกฎหมายให้บุคคลทุกเพศมีความเท่าเทียมกัน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>การหมั้น คือการแสดงความพร้อมในการสมรส จึงไม่ควรจำกัดเฉพาะไว้ให้เฉพาะบุคคลต่างเพศ</p> <p>สังคมควรเปิดกว้างในเรื่องการหมั้น สมควรดำเนินการมานานแล้วในเรื่องการให้บุคคลเพศเดียวกันทำการหมั้นกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากคนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมกัน การหมั้นไม่ควรจำกัดอยู่ที่เรื่องเพศของบุคคลเพราะอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญในหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ และถือเป็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสิทธิมนุษยชน และการเปิดโอกาสเช่นนี้แสดงถึงความทันสมัยของสังคม การที่คนสองคนจะสร้าง</p>	<p>การหมั้นยังควรต้องเกิดขึ้นระหว่างหญิงกับชายเท่านั้น การให้บุคคลเพศเดียวกันหมั้นกันได้อาจสร้างปัญหาความสับสนทางสังคมขึ้นได้ ผิดจารีตศีลธรรม ธรรมเนียมแต่โบราณ จึงควรรยึดหลักเพศสภาพเดิม (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ครอบครัวกัน มีความรักและห่วงใยกัน ไม่ควรจะจำกัดอยู่ที่เรื่องเพศของบุคคล (เว็บไซต์)	

๒. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” หรือ “ต่างเพศ” สามารถสมรสกันได้ ตามกฎหมายหรือไม่

เห็นด้วย	เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน สามารถทำการสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นการรับรองสิทธิในความผูกพันของคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส และการจัดการความสัมพันธ์ทางครอบครัว ครอบครัวการจดทะเบียนสมรสและทะเบียนหย่า สิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สมรส การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรมและมรดก จึงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>เพื่อความเท่าเทียมของบุคคล ทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน ซึ่งล้วนมีเสรีภาพในตัวเองจึงไม่ควรที่ให้การเลือกคู่ครองของบุคคลถูกจำกัดไว้โดยกฎหมาย บุคคลทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน เสียภาษีให้รัฐเหมือน ๆ กัน การที่บุคคลเพศเดียวกันรักกันจึงควรได้รับการรับรองโดยกฎหมายให้ทำการสมรสกันได้</p> <p>การให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้จะทำให้เกิดสิทธิ หน้าที่ในการดูแลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในยามเจ็บป่วยที่อีกฝ่ายไม่อาจตัดสินใจ เพื่อให้การยินยอมในการรักษา ปัจจุบันต้องให้ญาติที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเป็นผู้ให้ความยินยอม ซึ่งหากให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้คู่สมรสจะช่วยให้สามารถช่วยตัดสินใจได้ และจะนำไปสู่การจัดการชีวิตของคู่สมรสด้านอื่น ๆ ที่ดีขึ้น ซึ่งเรื่องนี้รัฐน่าจะดำเนินการมานานแล้ว</p> <p>การให้โอกาสบุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ เป็นการเอื้ออำนวยให้การกระทำนิติกรรม ธุรกิจ การติดต่อราชการต่าง ๆ ของคู่สมรสเพศเดียวกันจะทำได้โดยสะดวกและชอบด้วยกฎหมาย</p>	<p>การสมรสของคนเพศเดียวกันควรออกเป็นกฎหมายแยกเฉพาะ</p> <p>การสมรสควรต้องเป็นเรื่องระหว่างชายกับหญิง การให้คนเพศเดียวกันสมรสกันดูไม่มีความเหมาะสมขัดต่อธรรมเนียม ประเพณี จารีตของสังคมไทย มีความผิดธรรมชาติของบุคคลและผิดศีลธรรม และถือว่าเป็นบาปตามความเชื่อในบางศาสนา (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	เห็นด้วย
<p>การที่มีกฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ ยังแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยด้วย เนื่องจากเป็นการเคารพสิทธิและเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน (เว็บไซต์)</p>	

๓. ควรแก้ไขอายุบุคคลที่จะทำการสมรสกันได้ต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลสมรสกันได้เมื่อมีอายุ ๑๘ ปี บริบูรณ์เป็นการแก้ไขเพื่อให้มีความเป็นสากลและเป็นไปตามบริบทสังคมไทย สอดคล้องกับการพัฒนาสภาพการเป็นเยาวชนตามกฎหมายศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (กรมการปกครอง)</p> <p>บุคคลช่วงอายุ ๐ - ๑๘ ปี เป็นช่วงที่อยู่ในความคุ้มครองทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็ก เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ที่ให้ความหมายว่าเด็ก คือ บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ (องค์กร love pattaya บริษัทไลฟ์สไตล์ไทยแลนด์ จำกัด คณะนักศึกษานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p> <p>บุคคลอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปถือว่าเป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเจริญพันธุ์ เริ่มมีความคิดเป็นของตนเอง มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ชีวิตพอสมควร และเรียนอยู่ในวัยที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งเป็นระดับที่สามารถตัดสินใจเรื่องของตนเองได้ทั้งการศึกษาและครอบครัว</p> <p>บุคคลที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปก็มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเช่นกัน จึงควรมีสิทธิในการสร้างครอบครัว</p> <p>ตามกฎหมายเดิม อายุ ๑๗ ปี ถือว่าอย่างน้อยไปบางคนยังเรียนไม่จบการศึกษาระดับมัธยม (เว็บไซต์)</p>	<p>แนวทางที่ ๑</p> <p>เห็นว่าอายุ ๑๗ ปีตามกฎหมายเดิม มีความเหมาะสมแล้ว หรือต่ำกว่าเช่น ๑๕ ปี ๑๖ ปีก็น่าจะให้สมรสได้โดยไม่ต้องพิจารณาเป็นกรณีไปและภายใต้ความยินยอมของผู้ปกครอง</p> <p>แนวทางที่ ๒</p> <p>การให้บุคคลที่อายุน้อยเกินไปสมรสกันไปอาจเป็นปัญหาครอบครัวตามมาในภายหลัง เนื่องจากวุฒิภาวะยังเป็นเด็กอยู่ และในปัจจุบันยังถือว่าอยู่ในวัยเรียน ควรให้มีความพร้อมเพราะเป็นการสร้างสถาบันครอบครัว</p> <p>ควรที่จะให้บุคคลที่บรรลุนิติภาวะโดยอายุ คือ ๒๐ ปีขึ้นไป สมรสกันหรือพ้นภาวะทางทหารพ้นภาวะทางการศึกษา (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
สิทธิหน้าที่ของสามีภริยา ไม่ว่าจะเป็นการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ (เว็บไซต์)	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑. เห็นชอบด้วยในหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำการหมั้นและสมรสกันได้ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังมีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีแนวทางและหลักการที่ใกล้เคียงกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมบัญชีกลาง, สำนักงานศาลยุติธรรม)

๒. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้บุคคลไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เกิดความเท่าเทียม และได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ อาจมีความคล้ายคลึงหรือทำนองเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เนื่องจากมีหลักการเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ทางครอบครัวระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งควรบัญญัติกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะเนื่องจากหากบังคับใช้แล้วมีปัญหาในภายหลังการแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำได้สะดวกและไม่กระทบกับสิทธิและหน้าที่ในเรื่องครอบครัวระหว่างชายกับหญิง

การเสนอในรูปของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจกระทบสิทธิและหน้าที่ของชายและหญิงที่เป็นคู่สมรสตามกฎหมายอยู่เดิม (สำนักงานอัยการสูงสุด)

๔. ต้องมีการเสนอแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของข้าราชการให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ โดยเฉพาะถ้อยคำ สามีภริยาเป็นคู่สมรส (กรมบัญชีกลาง)

๕. ควรมีการตั้งหรือพัฒนาให้มีสถาบัน องค์กรในการดำเนินการเรื่องบุตรบุญธรรม (เว็บไซต์)

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตราขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ วรรคสาม เนื่องจากเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะบทบัญญัติในบรรพ ๕ ที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคของบุคคล ไม่เคารพสิทธิมนุษยชนที่เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเพศเดียวกันที่มีความผูกพันทางกาย จิตใจ และประสงค์จะใช้ชีวิตด้วยกันแบบครอบครัวเดียวกัน เหมือนบุคคลต่างเพศ

จึงสมควรแก้ไขให้บุคคลธรรมดาทุกคนมีสิทธิทำการหมั้น การสมรส การจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส การเป็นทายาทโดยธรรมระหว่างกันตามกฎหมายมรดก การรับบุตรบุญธรรม เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันของบุคคล

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

หากมีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้น หรือสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการรับรองสิทธิ หน้าที่ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมและมรดก โดยใช้กฎหมายเดียวกัน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เหมือนบุคคลต่างเพศกัน ย่อมเป็นการรับรองสิทธิของในความผูกพันของคนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส ซึ่งเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกเพศ และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของบุคคล

บุคคลที่เป็นเพศเดียวกันเมื่อสมรสกันโดยชอบกฎหมายได้แล้ว ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้เหมือนกับบุคคลต่างเพศ เช่น สิทธิในการตัดสินใจด้านการรักษาพยาบาลแทนคู่สมรส สิทธิประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกัน การได้รับมรดก การรับบุตรบุญธรรมและสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.

๒๕๕๓

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๕.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กรมการปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการปรับปรุงระบบการให้บริการทางทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ

กรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในส่วนของบุคคลที่เป็นข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ย่อมมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ อาจส่งผลให้ผู้มีสิทธิมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่องบประมาณค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นภาระทางการคลังของประเทศได้

๕.๒ ผลกระทบต่อสังคม

โครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภรรยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลเพศเดียวกันที่มีความเป็นคู่สมรสหรือคู่ชีวิตมากกว่าความเป็นสามีภรรยา หรือบิดามารดาที่บ่งชี้ด้วยเพศกำเนิด

๕.๓ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวทั้งหมด

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน

๖. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

มี ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

.....

๗. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

.....

๘. บทกำหนดโทษ

ไม่มี

โทษทางอาญา

โทษทางปกครอง

โทษปรับเป็นพินัย

โทษอุปรกรณ์

เหตุผลและความจำเป็น

.....

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ ทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร